DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2026), 17 (1), 799-826.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2026), 17 (1), 799-826.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Lisansüstü Eğitimde Öğrenci Deneyimleri: Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Örneği[1]

Student Experiences in Postgraduate Education: The Case of Social Studies Teaching

Hamit ÇALIŞKAN, Araştırma Görevlisi, Marmara Üniversitesi, hamit.caliskan@marmara.edu.tr

Zafer İBRAHİMOĞLU, Doç. Dr., Marmara Üniversitesi, zafer.ibrahimoglu@marmara.edu.tr

Geliş tarihi - *Received:* 2 Aralık 2025
Kabul tarihi - *Accepted*: 6 Nisan 2026
Yayın tarihi - *Published*: 28 Nisan 2026

[1] Bu makale 12. Uluslararası Sosyal Bilgiler Eğitimi Sempozyumu'nda (Edirne, 20-23 Mayıs 2024) bildiri olarak sunulmuştur.

Çalışkan, H. ve İbrahimoğlu, Z. (2026). Lisansüstü eğitimde öğrenci deneyimleri: Sosyal bilgiler öğretmenliği örneği. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi,* 17(1), 799-826.
DOI. 10.51460/baebd.1834914

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2026), 17 (1), 799-826.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2026), 17 (1), 799-826.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Öz. Bu araştırmanın temel amacı, sosyal bilgiler öğretmenliği alanında lisansüstü eğitim alan öğrencilerin bu süreçteki deneyimlerini ortaya koymaktır. Bu bağlamda, katılımcıların amaç, deneyim ve öneri başlıkları altındaki görüşleri incelenmiştir. Çalışma, temel nitel araştırma desenine göre tasarlanmış ve yürütülmüştür. Araştırmanın katılımcılarını, İstanbul'da bulunan bir üniversitenin sosyal bilgiler öğretmenliği bölümünde öğrenim gören 16 öğrenci oluşturmaktadır. Katılımcılar, amaçlı örnekleme türlerinden biri olan ölçüt örnekleme tekniğine uygun olarak belirlenmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme kullanılmıştır. Veriler, içerik analizi tekniği kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmada elde edilen bulgular, katılımcıların sosyal bilgiler öğretmenliği lisansüstü eğitimine çoğunlukla akademik amaçlar, mesleki amaçlar ve bireysel-sosyal amaçlarla yöneldiklerini göstermektedir. Bunun yanı sıra, katılımcıların bu eğitim düzeyindeki deneyimleri, akademik gelişim ve sosyal etkileşim temalarında önemli ölçüde olumlu olarak değerlendirilmekle birlikte, çeşitli nedenlere dayanan zorluklar ve sınırlılıkların varlığı da katılımcılar tarafından ortaya konulmuştur. Katılımcılar, sosyal bilgiler öğretmenliği alanında daha nitelikli bir lisansüstü eğitim için başta müfredatın güncellenmesi ve danışmanlık sisteminin etkililiğinin artırılması olmak üzere çeşitli önerilerde bulunmuştur.
Anahtar Kelimeler: Sosyal bilgiler öğretmenliği, Lisansüstü eğitim, Deneyim.

Abstract. The primary aim of this study is to explore the experiences of students undertaking postgraduate education in the field of social studies teaching. In this context, the participants' views were examined under the headings of 'objectives', 'experiences' and 'suggestions'. The study was designed and conducted in accordance with a basic qualitative research design. The participants comprised 16 students enrolled in the Department of Social Studies Teaching at a university in Istanbul. Participants were selected using criterion sampling, a type of purposeful sampling. A semi-structured interview was used as the data collection tool in the study. The data were analyzed using content analysis. The findings of the study indicate that participants were motivated to pursue postgraduate education in social studies, teaching primarily by academic, professional, and personal-social objectives. Furthermore, whilst the participants' experiences at this level of education were assessed as significantly positive in terms of academic development and social interaction, they also highlighted the existence of difficulties and limitations stemming from various causes. Participants made various recommendations for a more high-quality postgraduate education in social studies teaching, primarily focusing on updating the curriculum and enhancing the effectiveness of the supervision system.
Keywords: Social studies teaching, Postgraduate education, Experience.

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2026), 17 (1), 799-826.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2026), 17 (1), 799-826.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Extended Abstract

Introduction. A review of the literature on graduate education reveals three distinct dimensions: general research on graduate education, teachers' experiences and perspectives regarding graduate education, and perspectives on graduate education within the context of social studies education.

While relevant studies provide important data within their own contexts, they are mostly conducted using descriptive survey methods; therefore, the literature needs to be expanded with studies that collect in-depth, experience-based data aimed at improving the graduate education process. In this context, the primary objective of this study is to identify the purposes for which students in the field of social studies education pursue graduate education, the experiences they encounter during the educational process, and their recommendations for improving the graduate education process. In line with this objective, the following research questions were addressed**:**

- What are students' goals for pursuing graduate education in Social Studies education?
- What are students' experiences with graduate education in Social Studies education?
- What are students' recommendations regarding graduate education in Social Studies education?

Method. This study was designed and conducted using a basic qualitative research methodology. The participants in the study consisted of 16 graduate students pursuing studies in social studies education. In selecting the participants, the criterion sampling technique was used among the various types of purposive sampling. Interviews were employed as the data collection method in the study. Content analysis was used to analyze the data.

Findings. The first research question addressed in this study is what the participants' objectives are for pursuing graduate education. Analysis of the data obtained from the study reveals that the participants' objectives for pursuing graduate education are structured around three themes. These themes are academic objectives, professional objectives, and personal and social objectives.

Under the theme of academic goals, participants' objectives to develop their proficiency in scientific research methods and techniques stand out. Another academic goal influencing participants' decision to pursue graduate education is to enhance their subject knowledge in line with their desire for knowledge and learning.

The second theme emerging regarding participants' reasons for pursuing graduate education is professional goals. Within this theme, the desire to become a better teacher by enhancing professional qualifications, as well as academic career and employment categories, have come to the forefront. The third theme regarding the purposes of pursuing graduate education is individual and social goals. Within this theme, it can be noted that participants particularly emphasized categories related to personal development and social status.

The second question addressed in the study is what the participants' experiences were like during their graduate education in social studies teaching. It can be stated that the participants' graduate education experiences emerged under three themes: academic development, social interaction, and structural and individual limitations.

The theme of academic development primarily refers to theoretical and practical competence in scientific research methods. The second theme regarding participants' experiences in the graduate education process emerged around the concept of social interaction.

Çalışkan, H. ve İbrahimoğlu, Z. (2026). Lisansüstü eğitimde öğrenci deneyimleri: Sosyal bilgiler öğretmenliği örneği. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi,* 17(1), 799-826.
DOI. 10.51460/baebd.1834914

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2026), 17 (1), 799-826.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2026), 17 (1), 799-826.
Araştırma Makalesi / Research Paper

The third theme regarding participants' experiences in the graduate education process is structural and individual limitations. The issues raised by participants include academic obstacles and disruptions such as communication problems, insufficient academic guidance, a disconnect between theory and practice, and difficulties in finding an advisor. Based on the participants' statements, it can be noted that their recommendations fall into three main themes: curriculum and content, the educational process and communication, and academic support and employment.

Discussion and Conclusions. This study was conducted to identify the purposes of graduate education, the experiences encountered during the process, and the recommendations regarding this education among master's and doctoral students enrolled in graduate programs in social studies education.

The first question addressed in the study was what the participants' objectives for pursuing graduate education were. Based on the findings of the study, it was concluded that the participants' objectives for pursuing graduate education were shaped around three main themes. These themes can be described as academic objectives, professional objectives, and social objectives. The participants revealed that they felt a lack of knowledge, particularly regarding scientific research methods and techniques, both in theoretical and practical dimensions, and that they aimed to address these shortcomings through graduate education. Similar findings to those obtained in this study were also reported in the research conducted by Polat et al. (2022).

Another theme among the participants' goals for graduate education was professional development. From the perspective of the professional development theme, it is understood that participants attribute meaning to graduate education in two contexts: enhancement of professional qualifications and academic career/employment. Another study conducted by Aydemir and Çam (2015) also concluded that the primary motivations and objectives of participants in pursuing graduate education were academic career and employment.

The third and final dimension regarding participants' purposes for pursuing graduate education, as identified in the study, revolves around the theme of individual and social objectives. Based on the data obtained within this framework, it was concluded that participants positioned graduate education not only as a tool for academic and professional development but also as a means for enhancing social status.

The second fundamental question addressed in the study concerns the nature of participants' experiences with graduate education. Based on the findings, it was concluded that participants' graduate education experiences were shaped around three main themes: academic development, social interaction, and structural and individual limitations.

The third and final question addressed in the study is what recommendations the participants have regarding the graduate education process. Based on the findings of the study, it was concluded that the participants' recommendations centered around three themes: curriculum and content, the educational process and communication, and academic support and employment.

Under the theme of the educational program and content, the key point participants emphasized was the need to increase the practical component of the graduate curriculum. It is considered highly important to prioritize practice-based courses and activities over theoretical ones. In a study by Jancey and Burns (2013) designed to evaluate the quality of academic courses and university services for graduate students, it was noted that, similar to the findings of this study, a significant portion of the students emphasized the importance of practical skills provided in graduate education.

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2026), 17 (1), 799-826.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2026), 17 (1), 799-826.
Araştırma Makalesi / Research Paper

In conclusion, it can be stated that the participants' objectives for pursuing graduate education in social studies teaching are shaped by academic, professional, and social dimensions. While a partial overlap can be observed when participants' objectives are evaluated alongside their experiences, it is evident that significant challenges are encountered, particularly regarding the practical application of scientific research methods and techniques.

Çalışkan, H. ve İbrahimoğlu, Z. (2026). Lisansüstü eğitimde öğrenci deneyimleri: Sosyal bilgiler öğretmenliği örneği. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi,* 17(1), 799-826.
DOI. 10.51460/baebd.1834914

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2026), 17 (1), 799-826.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2026), 17 (1), 799-826.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Giriş

Eğitim, bireyin gelişim ve öğrenme özellikleri başta olmak üzere çeşitli faktörlerin etkisiyle kademelendirilmiş ve sınıflandırılmıştır. Her kademenin kendi özelinde farklılaşan hedefleri olmakla birlikte aslında bütüncül bir hedefler silsilesinden de söz etmek mümkündür. Lisansüstü eğitim de formal eğitimin önemli ve son kademesi olarak çeşitli amaçlara sahiptir. Bu amaçların başında ise hiç şüphesiz nitelikli insan kaynağının yetiştirilmesi gelmektedir (Dilci, 2019). Öte yandan lisansüstü eğitim aracılığıyla sorgulayan, araştırma yapabilen ve üreten birey-toplumun hedeflendiği de görülmektedir. Avrupa Yeterlilikler Çerçeve Belgesi (Europass, y.y.) ve bu belgeden esinlenerek oluşturulan Türkiye Yeterlilikler Çerçeve Belgesi'nde (Mesleki Yeterlilik Kurumu, 2016) de bu duruma dikkat çekilmektedir. Bu bağlamda lisansüstü eğitim, bir yandan hayat boyu öğrenme perspektifinden hareketle ele alınırken diğer taraftan bilimsel gelişim, AR-GE faaliyetlerinin artması ve insan kaynaklarının iyileştirilmesi gibi öncü hedeflerle donatılmaktadır.

Lisansüstü eğitim, toplumsal yaşamda kişisel ve mesleki gelişim ile ilişkilendirilmiş nitelik arayışı çerçevesinde değerlendirilebildiği gibi üniversitelerin ihtiyaç duyduğu/duyacağı öğretim üyelerinin yetiştirilmesi açısından da büyük önem arz etmektedir (Boman, 2013). Lisans eğitiminin ardından yüksek lisans ve doktora eğitimleriyle birlikte kişi, öğretim üyesi adayı haline gelebilmektedir. Dolayısıyla lisansüstü eğitimin mevcut durumu ve kısa-uzun vadeli gelecekteki dönüşümü üniversitelerde yürütülmekte olan eğitim-öğretim faaliyetleri ile araştırma-geliştirme faaliyetlerini de yakından etkilemektedir. Öte yandan lisansüstü eğitimi sadece öğretim üyeliğine giden yolda bir basamak olarak görmek de doğru değildir. Bugünün gelişen şartları çerçevesinde üniversite dışı pek çok sektörde de lisansüstü eğitim almış nitelikli personel etkisi tartışılmaktadır (Sarrico, 2022). Dolayısıyla, lisansüstü eğitimin bir yandan günlük hayatta, meslek yaşantısında nitelik arttırmaya dönük etkilerinden söz etmek mümkünken diğer yandan üniversiteler bağlamında lisans eğitimi ve araştırma faaliyetleri açısından da büyük önem taşıdığı ifade edilebilir (Robinson and Hope, 2013). Lisansüstü eğitimin sahip olduğu bu büyük önem ve işlev, bu eğitim kademesinin iyi bir şekilde tasarlanıp yürütülmesini de gerekli kılmaktadır. Eğitimde program geliştirme çalışmalarının en önemli özelliklerinin başında gelen "nihayete ermeyen bir süreç olması" gerçeği, lisansüstü eğitim açısından da son derece önemli ve gerekli bir yaklaşım olarak değerlendirilmeli ve sürekli olarak iyileştirme ve geliştirme odaklı çalışmalar yapılmalıdır.

Lisansüstü eğitim, öğretmen eğitimi açısından da büyük önem taşımaktadır. Lisans öğrenimi sonrasında henüz göreve başlamadan teorik ve uygulamalı eğitim ile daha donanımlı bir mesleki başlangıç şansı oluşturabileceği gibi görev yapmakta olan öğretmenlerin gelişimleri için de önemli fırsatlar sunabilmektedir (Arslan ve Kara, 2010). Bu fırsatı değerlendirebilmek için hem Türkiye'de ve hem de dünyanın farklı ülkelerinde öğretmenlerin görev süreleri içerisinde lisansüstü eğitim almalarını teşvik edici kimi düzenleme ve projeler geliştirilmektedir (İstanbul İl Millî Eğitim Müdürlüğü, 2022; Lynch, 2024).

YÖK istatistiklerine göre 2024-2025 eğitim öğretim yılında Türkiye'de Sosyal Bilgiler eğitimi alanında yüksek lisans kademesinde 1954 öğrenci eğitim almaktadır (Yükseköğretim Kurulu, 2024). Doktora düzeyinde ise toplam 317 öğrenci bulunmaktadır. Öğretmen eğitimine yönelik lisansüstü eğitim bağlamındaki bu çabalar, eğitimin en başat aktörlerinden olan öğretmenlerin niteliklerinin

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2026), 17 (1), 799-826.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2026), 17 (1), 799-826.
Araştırma Makalesi / Research Paper

artışına katkı sağlayabileceği için dolaylı olarak eğitimin çıktıları üzerinde de anlamlı ve önemli bir etken olarak ifade edilebilir (Endris, Seid and Ibrahim, 2022). Dolayısıyla öğretmen yetiştirme ve geliştirme sürecine lisansüstü eğitimin eklemlenmesinin, eğitsel çıktıların niteliği ile de yakından ilişkili olduğu ifade edilebilir. Alabaş tarafından yapılan bir araştırmada (2011) lisansüstü eğitim alan sosyal bilgiler öğretmenlerinin daha etkili bir sosyal bilgiler eğitimi için çeşitli kazanımlar elde ettikleri ortaya konmuştur. Conklin (2020) ise öğretmen eğitiminde lisansüstü eğitimin önemine, öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarındaki öğretim elemanlarının niteliği açısından yaklaşmakta ve nitelikli öğretmen yetiştirmek için öncelikli olarak donanımlı öğretim elemanlarının, lisansüstü eğitim kademelerinde eğitimlerini alarak göreve başlamaları gerektiğinin altını çizmektedir.

Lisansüstü eğitim ile ilgili alan yazın incelendiğinde, konunun farklı yönleriyle ele alınıp incelendiği görülmektedir. Araştırma konu ve amacı açısından özellikle üç boyutun ortaya çıktığı ifade edilebilir: Lisansüstü eğitime ilişkin genel araştırmalar, lisansüstü eğitime yönelik öğretmen deneyim ve görüşleri ve sosyal bilgiler eğitimi bağlamında lisansüstü eğitime bakış. Lisansüstü eğitimi bir bütün olarak ele alıp inceleyen araştırmalardan bir tanesi Karaman ve Bakırcı tarafından 2010 yılında gerçekleştirilen çalışmadır. İlgili araştırmada yazarlar, Türkiye'de lisansüstü eğitime ilişkin genel bir çerçeve çizerek sorunlar ve çözüm önerilerini ortaya koymuşlardır. Yazarlar tarafından lisansüstü eğitimde yaşanan sorunların çözümüne yönelik geliştirilen önerilerden bir tanesi de bu eğitim kademesinin paydaşlarının sürece dâhil edildiği yeni araştırmaların gerçekleştirilmesidir. İlgili bağlamda bu çalışma, ortaya konan paydaş katılımlı yeni araştırma perspektifini destekler nitelikle tasarlanarak alan yazına katkıda bulunulması amaçlanmıştır. Bozan ise 2012 yılındaki çalışmasında Türkiye'de lisansüstü eğitimin mevcut durumunu ortaya koyarak nitelik ve nicelik olarak geliştirilmesine yönelik önerilerde bulunmuştur. Bir başka çalışma ise Günay tarafından 2018 yılında gerçekleştirilmiştir. Günay araştırmasında, Türkiye'de lisansüstü eğitime ilişkin tarihsel ve niceliksel bilgiler verdikten sonra konuya felsefi açıdan yaklaşmakta ve çeşitli önerilerde bulunmaktadır. Bu çalışmalar, genel olarak lisansüstü eğitimi bütüncül olarak ele almakta ve branş bazlı olmayan tespit ve önerilerde bulunmaktadır.

İlgili alan yazında lisansüstü eğitim bağlamında ortaya konan ikinci boyut olan öğretmen deneyim ve görüşleri çerçevesinde yürütülen araştırmalardan bir tanesi Faria, Reis ve Peralta'nın (2017) gerçekleştirmiş olduğu araştırmadır. Yazarlar, Portekiz'de görev yapmakta olan öğretmenlerin lisansüstü eğitim alma amaç ve deneyimlerini incelemiştir. Araştırmada ortaya konan veriler, öğretmenlerin lisansüstü eğitime yönelik olumlu düşünce ve beklentilere sahip olmakla birlikte çoğunlukla deneyimlerinin bu beklentiyi karşılamaktan uzak olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla, lisansüstü eğitim sürecinin nitelik olarak geliştirilmesi ve daha işlevsel hale dönüştürülebilmesine, eğitim sürecinin daha derinlemesine ve çok yönlü olarak ele alındığı araştırma verileri katkı sağlayabilecektir. Bu araştırma, ifade edilen bakış açısından hareketle lisansüstü eğitimin etkililiğinin geliştirilmesine yönelik deneyim paylaşımına odaklanmakta, bu açıdan alan yazına katkı sağlaması hedeflenmektedir. Lisansüstü eğitime ilişkin öğretmen deneyimleri bağlamındaki araştırmaların bir kısmı da katılımcıların bu eğitime kaydolma amaçlarını ortaya koymaya yöneliktir. Bu çalışmalar arasında yer alan Keskin (2023) ve Koşar, Er ve Kılınç (2020) tarafından gerçekleştirilen araştırma verileri öğretmenlerin lisansüstü eğitim görme amaçlarını farklı boyutlarda incelemektedir. Buna ek olarak kimi araştırmalar ise öğretmenlerin lisansüstü eğitimde karşılaştıkları sorunlara değinmektedir (Alabaş, Kamer ve Polat, 2012; Torun Ateş, Telli, Aras ve Beyazateş, 2023). İlgili araştırmalar, kendi

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2026), 17 (1), 799-826.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2026), 17 (1), 799-826.
Araştırma Makalesi / Research Paper

bağlamlarında önemli veriler ortaya koymakla birlikte lisansüstü eğitim sürecinin iyileştirilmesine yönelik deneyim odaklı derinlemesine veri toplanan çalışmalarla alan yazının geliştirilmesi gerekmektedir.

Lisansüstü eğitim alan yazınındaki üçüncü temel boyut ise sosyal bilgiler eğitimi çerçevesinde yürütülen araştırmalardır. Bu araştırmalardan biri 2013 yılında Katılmış, Çelik ve Kop tarafından gerçekleştirilmiş ve sosyal bilgiler öğretimine ilişkin yüksek lisans eğitiminde yaşanan sorunlar tespit edilmeye çalışılmıştır. İlgili araştırma doğrudan sosyal bilgiler eğitimiyle ilgili olmakla birlikte sadece yüksek lisans eğitimini incelemekte ve süreçte yaşanan sorunların tespit edilmesine odaklanmaktadır. Bu araştırmada ise lisansüstü eğitim bir bütün olarak ele alınarak hem yüksek lisans hem de doktora kademesi çalışmaya dâhil edilmiş ve konu sadece sorun temelli değil deneyim odaklı ele alınarak çok boyutlu bir bakış açısının elde edilmesi amaçlanmıştır. Bir başka çalışma ise Kafadar (2022) tarafından gerçekleştirilmiştir. Karma desene göre yürütüldüğü ifade edilen ilgili araştırmada sosyal bilgiler öğretmenliği alanında lisansüstü öğrenim görmekte olan öğrencilerin istatistik konusundaki kaygıları incelenmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenliği yüksek lisans eğitimine ilişkin lisans öğrencilerinin görüşlerinin tespit edilmesinin amaçlandığı bir başka araştırma ise Er ve Ünal tarafından 2017 yılında gerçekleştirilmiştir. İlgili araştırmada katılımcıların lisansüstü eğitime ilişkin bilgi sahibi oldukları sonucuna varılmıştır. Araştırma, temelde lisans öğrencilerinin düşüncelerini ortaya koymakta ve bu araştırmayla farklılaşmaktadır. Akpolat (2023) ise Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin lisansüstü eğitime ilişkin bakış açılarını ortaya koymaya yönelik karma yöntem kullanarak gerçekleştirmiş olduğu araştırmasında, katılımcı öğretmenlerin lisansüstü eğitim bağlamındaki görüşlerini incelemiştir. Sosyal Bilgiler eğitimi bağlamında lisansüstü eğitime ilişkin çalışmalar arasında yüksek lisans ve doktora tezleri de yer almaktadır. YÖKTEZ verileri incelendiğinde, bu konuda yapılmış olan çalışmaların (Arslan, 2025; Koç, 2024; Öz, 2024; Ekici, 2022; Akman, 2018) ağırlıklı olarak alanda yapılmış tezlerin çeşitli açılardan incelenmesi şeklinde gerçekleştirildiği görülmektedir.

Sonuç olarak ilgili alan yazın bir bütün olarak incelendiğinde genel olarak lisansüstü eğitim özel olarak da sosyal bilgiler eğitimi alanındaki yüksek lisans ve doktora eğitimine yönelik araştırmaların yapıldığı görülmektedir. İlgili araştırmalar, genellikle durum betimleme veya sorun tespitine odaklanmıştır. Ancak lisansüstü eğitimin mevcut durumunun çok boyutlu olarak ortaya konarak daha nitelikli hale getirilebilmesi için paydaş katılımlı çok boyutlu araştırmalara ihtiyaç vardır. Bu araştırmada, ilgili alan yazında ağırlıklı olarak betimsel sorun tespiti olarak ele alınan sosyal bilgiler eğitimi alanındaki lisansüstü eğitim süreci, paydaş katılımlı deneyim odaklı bir şekilde incelenmeye çalışılmıştır. Araştırmanın özellikle paydaş katılımlı deneyime dayalı tasarımıyla ilgili alan yazına katkıda bulunması hedeflenmektedir. Bu bağlamda araştırmanın temel amacı, sosyal bilgiler öğretmenliği alanında lisansüstü eğitim alan öğrencilerin lisansüstü eğitim görme amaçlarını, eğitim sürecinde yaşadıkları deneyimleri ve lisansüstü eğitim sürecinin geliştirilmesine yönelik önerilerini ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki araştırma sorularına cevap aranmıştır:

- Öğrencilerin Sosyal Bilgiler öğretmenliği alanında lisansüstü eğitim görme amaçları nelerdir?
- Öğrencilerin Sosyal Bilgiler öğretmenliği alanında lisansüstü eğitim deneyimleri nasıldır?
- Öğrencilerin Sosyal Bilgiler öğretmenliği alanında lisansüstü eğitime ilişkin önerileri nelerdir?

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2026), 17 (1), 799-826.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2026), 17 (1), 799-826.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Yöntem

Araştırma modeli / deseni

Bu çalışma, nitel araştırma yöntemine göre tasarlanmış ve yürütülmüştür. Nitel araştırmalar, araştırma sorularına yönelik derinlemesine ve çok yönlü zengin veri toplama imkânı verebilmektedir. Özellikle anlama ve anlamlandırma, nitel araştırmaların başlıca odakları arasında yer almaktadır (Bogdan ve Biklen, 2007). Araştırmada, katılımcıların lisansüstü eğitime yönelik görüş, deneyim ve önerilerinin farklı yönleriyle ve temellendirilmiş bir şekilde ortaya konması amaçlandığı için (Percy, Kostere and Kostere, 2015) nitel araştırma türlerinden biri olan temel nitel araştırma deseni tercih edilmiştir. Temel nitel araştırmalar özellikle deneyimlerin anlamlandırılmasına yönelik önemli işlevler görebildiği için başta eğitim araştırmaları olmak üzere farklı alanlarda kullanılmaktadır (Merriam and Tisdell, 2016).

Çalışma grubu

Sosyal Bilgiler eğitimi alanında lisansüstü eğitim alan bireylerin lisansüstü eğitim alma amaçlarını, bu eğitim süresinde yaşadıkları deneyim ve kazanımlarını keşfetmek ve bu eğitim programına yönelik önerilerini ortaya koymak amacıyla gerçekleştirilen bu araştırmanın katılımcılarını, sosyal bilgiler eğitimi alanında lisansüstü eğitim almakta olan 16 öğrenci oluşturmaktadır. Katılımcıların seçiminde amaçlı örneklem çeşitlerinden ölçüt örneklem tekniği kullanılmıştır. Ölçüt örneklem, araştırma sorularına yönelik derinlemesine veri toplamak için gerekli olduğu düşünülen temel kriterler çerçevesinde katılımcıların belirlenmesini amaçlamaktadır (Patton, 2018). Bu araştırmanın cevap aradığı sorular dikkate alındığında katılımcıların lisansüstü eğitim sürecine ilişkin belirli bir deneyim elde edebilmesi için en azından ders dönemini tamamlamış olması gerektiği değerlendirilmektedir. Bu yüzden çalışmada katılımcıların belirlenmesinde ölçüt olarak, kişinin sosyal bilgiler eğitimi alanında lisansüstü eğitim görüyor olması ve yüksek lisans/doktora aşamasında ders dönemini tamamlamış olması olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda araştırma, aşağıda bilgileri verilmiş olan 8 yüksek lisans ve 8 doktora öğrencisi olmak üzere toplam 16 katılımcıyla yürütülmüştür. Nitel araştırmalarda katılımcı sayısının belirlenmesi konusunda farklı teori ve görüşler olmakla birlikte genellikle veri tekrarı ve doyumunun bu noktada önemli bir kriter olduğu kabul edilmektedir (Seidman, 2006). Bu araştırmada da veri toplama sürecinde belirtilen katılımcı sayılarına ulaşıldığında elde edilen veriler, araştırmacılar açısından doygunluk aşamasına geldiği değerlendirildiği için veri toplama süreci nihayete erdirilmiş ve katılımcı sayısı netleştirilmiştir. Katılımcılar, İstanbul'da bulunan bir devlet üniversitesinde Sosyal Bilgiler Öğretmenliği alanında lisansüstü eğitim görmektedir.

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2026), 17 (1), 799-826.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2026), 17 (1), 799-826.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Tablo 1.
Araştırma Katılımcılarına İlişkin Bilgiler

Katılımcı Rumuzu	Eğitim Kademesi	Cinsiyet
Elif	Doktora	Kadın
Merve	Doktora	Kadın
Zehra	Doktora	Kadın
Melike	Doktora	Kadın
Salih	Doktora	Erkek
Orhan	Doktora	Erkek
Orkun	Doktora	Erkek
Tarık	Doktora	Erkek
Feyza	Yüksek lisans	Kadın
Müge	Yüksek lisans	Kadın
Melis	Yüksek lisans	Kadın
Tuğçe	Yüksek lisans	Kadın
Metin	Yüksek lisans	Erkek
Buğra	Yüksek lisans	Erkek
Berk	Yüksek lisans	Erkek
Ali	Yüksek lisans	Erkek

Veri toplama araçları

Araştırmada veri toplama yöntemi olarak görüşme kullanılmıştır. Nitel araştırmalarda farklı veri toplama yöntemleri kullanılabilmekle birlikte özellikle derinlemesine ve çok yönlü veri toplamanın gerekli olduğu araştırma sorularında görüşme sıklıkla kullanılabilmektedir (Elhami and Khoshnevisan, 2022). İlgili alan yazında nitel araştırmalarda kullanılabilecek farklı görüşme teknikleri sıralanmakla birlikte, sahip olduğu çeşitli avantajlarından dolayı (Yüksel, 2020; Dursun, 2023) bu çalışmada yarı yapılandırılmış görüşme formu tercih edilmiştir.

Araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formunun tercih edilmesinin ardından görüşme sorularının hazırlanması aşamasına geçilmiştir. Bu aşamada, öncelikle ilgili alan yazın taraması yapılarak kavramsal çerçevenin doğru bir şekilde anlaşılıp araştırmaya yansıtılması amaçlanmıştır (Akman Dömbekci ve Erişen, 2022). Alan yazın taramasının ardından her bir araştırma sorusu bağlamında taslak görüşme soruları hazırlanmıştır. Görüşme sorularının hazırlanmasında, ilgili alan yazında ifade edilen (Polat, 2022) araştırma sorularıyla görüşme sorularının anlamlı bir şekilde ilişkilendirilerek farklılaştırılması, gerekli durumlarda görüşmeyi daha detaylı bir boyuta taşıyabilmek için sondaj soruların hazırlanması gibi hususlar dikkate alınmıştır. Araştırmacılar tarafından ilgili alan yazından istifade edilerek hazırlanan taslak görüşme soruları uygulanmadan önce sosyal bilgiler eğitimi alanında görev yapmakta olan bir öğretim üyesi ile yine aynı alanda öğretmenlik yapmakta olan bir doktora öğrencisine uzman görüşü almak adına sunulmuştur. Görüşme sorularına ilişkin görüş alınması planlanan uzmanların seçiminde bir yandan akademik nitelik ve çerçeve dikkate alınmışken diğer yandan bir öğretmen gözünden soruların incelenmesinin sağlanması da hedeflenmiştir. Taslak görüşme sorularına yönelik uzman görüşleri dikkate alınarak sorulara son şekli verilmiştir. Görüşme soruları, üç araştırma sorusu bağlamında toplam on üç sorudan oluşmaktadır. Ancak yarı yapılandırılmış görüşmenin en önemli özelliklerinden biri olan esnek yapıda olması (DiCicco-

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2026), 17 (1), 799-826.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2026), 17 (1), 799-826.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Bloom and Crabtree, 2006) nedeniyle katılımcılar ile gerçekleştirilen görüşmeler esnasında araştırma amaç ve bağlamından kopmadan farklı sorular da gündeme gelmiş ve katılımcılara yöneltilmiştir.

Verilerin toplanması

Araştırma kapsamda öncelikle muhtemel katılımcı listesi, ilgili başlıkta açıklanan ölçütler ışığında belirlenmiştir. İkinci aşamada ise katılımcılar ile iletişime geçerek araştırmanın amaçları paylaşılmış ve gönüllü katılım talebi iletilmiştir. Bu aşamada, katılımcılara görüşme verilerinin sadece bilimsel amaçlarla bu araştırma kapsamında kullanılacağı ve katılımcı bilgilerinin gizli tutulacağı ifade edilmiş araştırmaya katılmayı kabul etmeleri halinde tüm veri toplama sürecinin bilimsel araştırma etik kurallarına uygun şekilde gerçekleştirileceği belirtilmiştir. Araştırmaya katılmayı kabul edenler ile yapılan planlama çerçevesinde 09.05.2024-18.05.2024 tarihleri arasında görüşmeler gerçekleştirilmiştir. En kısa görüşme süresi 29 dakika 42 saniye, en uzun görüşme süresi ise 45 dakika 53 saniye olmak üzere görüşme süreleri ortalama yarım saat olmuştur. Katılımcının talebi doğrultusunda görüşmeler yüz yüze olabildiği gibi uzaktan zoom programı aracılığıyla da yapılabilmiştir. Görüşmeler, katılımcıların bilgisi ve onayı dâhilinde, ses kaydına alınmıştır.

Verilerin analizi

Çalışmada, verilerin analizi için içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizi, tema ve örüntüler çerçevesinde ilgili veriyi anlamaya ve sınıflamaya dayalı bir yaklaşımı içermektedir (Hsieh and Shannon, 2005). İlgili alan yazında çeşitli içerik analizi türleri açıklanmakta ve araştırmacıların çalışmalarında ortaya koymuş oldukları araştırma soruları bağlamında en uygun türü seçmeleri gerektiği ifade edilmektedir. Bu araştırmada, içerik analizi türlerinden geleneksel içerik analizi (Conventional content analysis) türü kullanılmıştır. Bu analiz türünde önceden belirlenmiş bir teori veya kuram dahilinde değil tamamen elde edilen verilerden hareketle kodlar oluşturulmaktadır (Hsieh and Shannon, 2005). Bu kapsamda araştırmada takip edilen veri analiz aşamaları şekil 1'de gösterilmiştir.

Veri Transkripsiyonu → Veri Aşinalığı → Kodlama → Kodların Gözden Geçirilmesi → Kategori
Şekil.1 Veri Analiz Süreci

Katılımcılar ile gerçekleştirilen görüşmeler, analiz aşamasında öncelikli olarak yazıya aktarılmıştır. Daha sonra bütüncül bir bakış açısı elde edebilmek adına metinler baştan sona okunmuştur. Okuması yapılan metinlerin kodlama aşamasına geçilmiştir. Bu süreçte Miles, Huberman ve Saldaña (2014) tarafından betimleyici kodlama (Descriptive Coding) olarak ifade edilen yaklaşım kullanılmış; araştırma soruları bağlamında katılımcılardan elde edilen veriler kısa ifadelerle kodlanmıştır. İlk olarak kodlama bir araştırmacı tarafından gerçekleştirilmiş ancak kodlama sürecinde diğer araştırmacıyla sürekli iletişim halinde olunarak fikir alışverişinde bulunulmuştur. İlk kodlama aşaması tamamlandığında iki araştırmacı birlikte kodları gözden geçirmiş; katılımcı ifadeleri ve ifadelerden hareketle oluşturulan kodlar tekrar ele alınarak incelenmiştir. Bu aşamada her bir kod için iki araştırmacı arasında tam uyum sağlanması hedeflenmiş ve bu noktaya kadar inceleme devam etmiştir. Bu şekilde araştırmada elde edilen bulguların güvenirliğinin arttırılması hedeflenmiştir (Bengtsson, 2016). Kodlama aşaması araştırmacılar arasında tam uyum ile neticelendikten sonra yine iki araştırmacı birlikte kategori ve temaları oluşturarak analiz sürecini tamamlamıştır.

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2026), 17 (1), 799-826.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2026), 17 (1), 799-826.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Araştırma etiği

Bu araştırma, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Araştırma ve Yayın Etik Kurulu'ndan 02/04/2024 tarihli 789022 sayılı karar ile alınan izinle yürütülmüştür. Makalede araştırma ve yayın etiğine ilişkin ilkelere uyulmuştur.

Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde, katılımcılarla gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmelerin analizinden elde edilen bulgular, üç araştırma sorusuna paralel olarak üç başlıkta sunulmuştur.

Katılımcıların lisansüstü eğitim alma amaçları

Araştırmada cevabı aranan birinci araştırma sorusu, katılımcıların lisansüstü eğitim alma amaçlarının ne olduğudur. Bu bağlamda katılımcılarla yapılan görüşmelerden elde edilen verilerden hareketle ulaşılan bulgular tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2.
Katılımcıların lisansüstü eğitim alma amaçları

Tema	Kategori	Kod	Katılımcı
Akademik Amaçlar	Bilimsel Araştırma Becerileri Kazanma	Araştırma Yöntemleri Öğrenme	Tuğçe, Buğra, Ali, Salih, Orhan
		Bilimsel Araştırma Yapma İsteği	Zehra, Elif, Melis
		Araştırma Becerileri Geliştirme	Melis, Merve, Tarık
		Yazma ve Üretim Becerisi	Salih, Orhan, Feyza
		Literatür Okuma ve Değerlendirme	Buğra, Merve, Feyza
		Yayın ve Proje Üretme	Orkun, Orhan
	Alana İlgi	Alan Sevgisi ve İlgi	Melike, Buğra, Metin
		Alana Yönelik Merak	Buğra, Merve
		Deneyimleri Akademik İfade Etme	Müge, Zehra
	Akademik Bilgi Edinme	Alan Bilgisini Geliştirme	Melis, Salih, Orkun, Buğra
		Bilgi Arayışı ve Öğrenme İsteği	Merve, Orhan, Melis
	Bilimsel Bakış Açısı Kazanma	Analitik Düşünme Becerisi	Zehra, Melis
		Zihinsel Derinleşme	Melis, Merve
		Doğru Bilgiyi Arama	Merve

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2026), 17 (1), 799-826.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2026), 17 (1), 799-826.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Mesleki Amaçlar	Mesleki Gelişim	Bilgi ve Becerileri Geliştirme	Berk, Ali, Tarık, Feyza
		Alan Uzmanlığı Kazanma	Melike, Melis, Elif
		Öğrencilere Daha İyi Eğitim	Tarık, Orkun, Feyza
	Kariyer Hedefleri	Akademisyen Olma	Melike, Metin, Müge, Orhan
		Akademik Kariyer Planı	Orkun, Tarık, Zehra
		Araştırma Görevlisi Olma	Ali, Müge
Bireysel ve Sosyal Amaçlar	Kişisel Gelişim	Kendini Geliştirme	Metin, Elif, Buğra, Salih
		Güncel Kalma	Buğra, Merve
		Değer ve Beceri Gelişimi	Merve, Orkun
	Sosyal Statü	Saygınlık ve Prestij	Melike, Tuğçe
		İtibar ve Toplumsal Değer	Salih, Feyza
	Bireysel Doyum	Akademik Rekabet ve Motivasyon	Orkun, Feyza
		Nitelikli Bir Uğraş Arayışı	Tuğçe
	Sosyal Rol	Rol Model Olma	Melike, Orkun
		Topluma Katkı	Orkun

Tablo 2'deki veriler incelendiğinde, katılımcıların lisansüstü eğitim alma amaçlarının 3 tema etrafında şekillendiği görülmektedir. Bu temalar; akademik amaçlar, mesleki amaçlar ve bireysel ve sosyal amaçlar olarak ortaya çıkmıştır.

Katılımcıların lisansüstü eğitim alma amaçları bağlamında ortaya çıkan temaların ilki akademik amaçlardır. Bu tema altında, katılımcıların özellikle bilimsel araştırma yöntem ve tekniklerine ilişkin yeterliklerini geliştirme hedefleri ön plana çıkmaktadır. Lisansüstü eğitim almasındaki amacını "*Bilimsel araştırma becerilerimi geliştirmek, derinlemesine irdeleyerek bakabilmek*" şeklinde açıklayan Melis bu amaca sahip katılımcılara örnek olarak verilebilir. Bir başka katılımcı Tuğçe de amacını benzer şekilde şu sözlerle açıklamaktadır: "*Bilimsel araştırma yöntemlerine hâkim olabilmek.*" Katılımcılardan Orhan bu doğrultudaki düşüncelerini "*Temel araştırma yöntemlerini, işin felsefesini öğrenmek istiyorum. Bir makale yazmak istediğim zaman makale nasıl yazılmalıdır, bilimsel çalışma nasıl yapılmalıdır, hangi aşamalardan geçip nelere dikkat etmem gerekir, kaynakçalardan neye dikkat etmem gerekir, bunları öğrenmek istiyorum*." cümleleri ile ifade ederken Merve ise "*Benim asıl amacım da gerçekten kendimi yenileyerek, bilgiye ulaşma, araştırma, sorgulama, bu donanımsal becerilerimi devamlı geliştirmek*." ifadeleri ile bilimsel araştırma becerisi kazanmak istediğini dile getirmiştir.

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2026), 17 (1), 799-826.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2026), 17 (1), 799-826.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Katılımcıların alana olan ilgi ve meraklarının yanında, öğretmenlik sürecinde, alana ilişkin yaşadıkları deneyimleri akademik bir dil ile ifade edebilme istekleri de lisansüstü eğitim almalarında etkili olmuştur. Katılımcılardan Müge meslek hayatında yaşadığı deneyimlere vurgu yaparak "*Ücretli öğretmenlik, yaşantımda büyük olaylara yol açtı. Bunu akademik olarak dile getirmek istedim*." cümlesiyle ifade ederken kendisi uzun yıllar öğretmenlik yapmış bir kişi olan Zehra ise "*tecrübenin bilimsel olarak kavramsal boyutuyla tanımlanması ve bilim dünyasına kazandırılması gerekiyor. Sanırım ben bunu yapacağım. Ben Zehra olarak tecrübenin bilimsel bir boyutta tanımlanmasını gerçekleştirmiş olacağım*." şeklindeki sözleriyle meslekte ve alanda edindiği tecrübeyi bilimsel olarak ifade edebilme isteğine vurgu yapmaktadır.

Katılımcıların lisansüstü eğitim almalarında etkili olan bir diğer akademik amaç ise bilgi arayışı ve öğrenme isteği doğrultusunda alan bilgisini geliştirerek akademik bilgi anlamında derinleşme isteğidir. Katılımcılardan Merve bilgi arayışı ve öğrenme isteğine olan merakını "*Yani bir bilginin peşinden koşmanın derinlemesine en doğru olmasa da en gerçeğe yakın olanı aramanın beni bıktırmadığını fark ettim*." şeklinde ifade ederken, Orkun ise alanda derinleşme isteğini "*Şu anda yaptığım çalışmalar itibariyle alanıma hâkim olacağım. Alanımdaki gelişmeleri gördüğüm zaman da alana hâkimiyetten dolayı daha üst seviyede bilimsel araştırmalar yapmaya başlayacağım.*" cümlesiyle ifade etmiştir.

Katılımcıların analitik düşünme becerisi elde etmek, zihinsel anlamda derinleşmek ve doğru bilgiyi arama gibi bilimsel bakış açısı kazanmaya yönelik akademik amaçlarla da lisansüstü eğitime başladıkları görülmüştür. Katılımcılardan Melis lisansüstü eğitimdeki amaçlarından bahsederken "*Olaylara daha geniş bir açıyla derinlemesine irdeleyerek bakabilmek.*" İfadesiyle, Merve ise "*Derinlemesine bilgileri içselleştirebilecek bir bakış açısının oluşması.*" ifadesiyle akademik düşünme ve zihinsel derinleşme amacına vurgu yapmaktadır.

Katılımcıların lisansüstü eğitim alma amaçlarına yönelik ortaya çıkan ikinci tema, mesleki amaçlardır. Bu tema çerçevesinde, öğretmenlik mesleğine ilişkin niteliklerin geliştirilerek daha iyi bir öğretmen olabilme ve akademik kariyer ve istihdam kategorileri ön plana çıkmıştır.

Katılımcıların sosyal bilgiler öğretmenliği alanına yönelik bilgi ve becerilerini geliştirme, alan uzmanlığı kazanma ve öğrencilerine daha iyi eğitim verebilmek amacıyla mesleki gelişimlerine hizmet edeceğini düşünerek lisansüstü eğitime başladıkları tespit edilmiştir. Katılımcılardan Ali, lisansüstü eğitim alma amacı için alanına yönelik bilgilerini geliştirmeye vurgu yaparak "*Sosyal bilgiler dersine yönelik akademik bilgimi arttırmak*." ifadesini kullanırken Melike ise alanda uzmanlaşmayı ön plana çıkardığı *"Lisans eğitimim üzerine, okuduğum alan üzerine uzmanlaşmak istedim."* ifadesini kullanmıştır. Özel okulda öğretmenlik yapan Feyza lisansüstü eğitim tercihinde öğrencilerine daha iyi eğitim vermeye ve onlarla birlikte bir gelişim süreci yaşamaya değinerek "*Bizim 6 ve 7. Sınıflarda bilimsel araştırma diye bir alanımız var. Burada bilimsel süreçleri onlarla birlikte yaşayarak onlara göstermek istiyorum*." sözleriyle lisansüstü eğitim almasındaki amacının mesleki gelişim olduğuna vurgu yapmıştır.

Katılımcılar ayrıca akademisyen olmak, akademik camiada kariyer yapmak ve araştırma görevlisi olmak gibi kariyer hedeflerine ulaşmak amacıyla, lisansüstü eğitime başladıklarına işaret eden

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2026), 17 (1), 799-826.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2026), 17 (1), 799-826.
Araştırma Makalesi / Research Paper

ifadeler kullanmışlardır. Bu doğrultuda katılımcılardan Melike lisansüstü eğitim alma amacını kariyer hedefleri ile de ilişkilendirerek " *Elbette ki iyi bir bilim insanı olmak beklentim. İyi bir hoca olmak, üniversite hocası olmak, iyi bir bilim insanı, araştırmacı olmak istiyorum*" cümlesiyle açıklarken Müge akademisyen olma hayalini, akademik sürece de değinerek "*Üniversitede kalmak gibi bir hedefim vardı, daha üniversitede okurken üniversitede hoca olmak gibi bir gayem vardı. Bunun yolu da tez yazmaktan, işte doktora tezi yazmaktan daha sonrasında ilerlemekten geçiyor.*" sözleriyle dile getirmektedir. Ali alanındaki akademik bilgisini artırma isteğine de değinerek nihayetinde araştırma görevlisi olma amacını "*Sosyal bilgiler dersine yönelik akademik bilgimin artması ve sosyal bilgiler alanında araştırma görevlisi olmak*." cümlesiyle ortaya koymuştur.

Lisansüstü eğitim alma amaçlarına yönelik üçüncü tema bireysel ve sosyal amaçlardır. Bu tema kapsamında özellikle katılımcıların kişisel gelişim ve sosyal statü kategorilerini ön plana çıkardıkları ifade edilebilir. Katılımcılardan Elif kendini gerçekleştirmeye de vurgu yaptığı "*Kendime yönelik biçtiğim bir sınır var. Kendini gerçekleştirme aşaması dediğimiz boyutta. Gerçekten doktora bitirdikten sonra evet ben alanımda kendimi gerçekleştirmeye en azından daha yaklaştım diyebilmek istiyorum*." cümlesiyle kişisel gelişim amacına vurgu yaparken Orkun ise bu süreçteki toplumsal bakışın, kendisine biçtiği role de vurgu yaptığı şu cümlelerde kişisel niteliklerini artırma amacına vurgu yapmaktadır:

> *"Lisansüstü eğitimde size farklı bir gözle bakılıyor artık. Yani toplumun bir temsilcisi oluyorsunuz. O yüzden de anlatacağınız, ağzınızdan çıkan kelimeler, sizin ifade edeceğiniz şeyler o kadar çok fazla ki ve karşı taraf o kadar çok sizi dikkate alıyor ki, sizin çok nitelikli olmanız gerekiyor. Yani belli bir yerde kalmayıp çok nitelikli olmanız lazım."*

Katılımcıların lisansüstü eğitim sürecinde saygınlık, prestij, itibar ve toplum tarafından değer görme anlamında sosyal statü edinmek için lisansüstü eğitim aldıkları görülmüştür. Katılımcılardan Feyza lisansüstü eğitimin insanlarda kendisine karşı saygı uyandıracağını düşündüğünü "*İnsanlarda daha fazla saygı uyandırıyor ve fikirlerime daha fazla itibar edeceklerini düşünüyorum*." şeklinde beyan etmiştir.

Katılımcılar, lisansüstü eğitimi bireysel doyum aracı olarak da konumlandırmaktadır. Katılımcılardan Tuğçe nitelikli bir uğraş arayışını "*Yapacak kaliteli bir iş aradım kendime ve en nihayetinde yüksek lisans yapmaya karar verdim.*" cümlesiyle ortaya koyarken özel bir okulda çalışan Feyza özel sektördeki rekabet ortamında güçlü olabilmenin önemine dikkat çektiği "*Kendimi diğer öğretmenlerden bir tık daha öne çıkartmaya çalışıyorum* " ifadelerini kullanmıştır.

Lisansüstü eğitimle birlikte toplumda kendilerine bir rol biçileceğinin farkında gözüken katılımcılar, toplumsal katkı ve rol model olma gibi amaçlarla toplumdaki sosyal rollerini şekillendirmek istedikleri anlamında düşünceler beyan etmişlerdir. Bu doğrultuda kendisi bu zamana kadarki eğitim hayatının önemli bir kısmını sosyal bir proje sayesinde sürdürmüş olan ve zorlu bir eğitim serüveni geçirmiş olan Melike topluma bir katkı sunmaya ve bulunduğu çevredekilere rol model olmaya değindiği aşağıdaki cümlelerle lisansüstü eğitim amacındaki sosyal sorumluluk noktasını vurgulamıştır:

> *"Yani bir de şey, okuma serüveniniz de etkiliyor. Zor şartlar altında okumuştum, belirli bir mücadele vermiştim ve bir hedefim vardı. Yani insanlara iyi örnek olabilmek, tabii ki çevremi kastediyorum ben. Onların ufkunu açmak adına böyle bir yola girmiştim. Bir de dediğim gibi bulunduğum çevrede örnek gösterilebilen bir insanım. Elimden geleni daha*

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2026), 17 (1), 799-826.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2026), 17 (1), 799-826.
Araştırma Makalesi / Research Paper

iyi yapabileyim falan diye. İşte kendim kadınım, kız çocuklarına örnek olayım falan. Bu niyetle başlamıştım ben."

Katılımcıların lisansüstü eğitim sürecinde yaşadıkları deneyimler

Araştırmada cevabı aranan ikinci soru, katılımcıların sosyal bilgiler öğretmenliği lisansüstü eğitim sürecindeki deneyimlerinin ne şekilde olduğudur. Tablo 3'te katılımcıların lisansüstü deneyimlerine ilişkin elde edilen bulgular sunulmaktadır.

Tablo 3.
Katılımcıların lisansüstü eğitim sürecindeki deneyimleri

Tema	Kategori	Kod	Katılımcı
Akademik Gelişim	Bilimsel Araştırma ve Yazma Becerisi	Yöntem Bilgisi	Melike, Elif, Salih, Orhan, Orkun, Müge, Metin
		Akademik Yazım	Müge, Tarık, Feyza, Melis
		Literatür Tarama ve Kullanımı	Merve, Orkun, Feyza, Ali
		Veri Analizi	Metin, Müge, Merve
	Düşünme Becerisi Gelişimi	Eleştirel Bakış	Orhan, Elif, Melis, Metin, Buğra, Feyza
		Entelektüel Gelişim	Feyza, Melike, Orkun, Melis
		Analitik Düşünme	Zehra, Elif, Merve
Sosyal Etkileşim	Toplumsal Algı ve Destek	Çevresel Motivasyon ve Takdir	Salih, Elif, Buğra, Orkun, Tarık
		Toplumsal Saygınlık	Tuğçe, Berk, Müge, Melike
		Sosyal Çevre Tarafından Anlaşılmama	Müge, Buğra, Tarık
	Akademik Sosyalleşme	Düşünce Alışverişi ve Gelişimi	Ali, Müge, Buğra, Orkun
		Disiplinlerarası Etkileşim	Melike, Elif, Merve, Melis
Yapısal ve bireysel sınırlılıklar	Akademik Zorluklar	İletişim Sorunları	Berk, Zehra, Melike, Elif, Ali
		Akademik Rehberlik Yetersizliği	Tuğçe, Müge, Salih, Elif
		Teori-Pratik Kopukluğu	Metin, Merve, Elif
		Danışman Bulma Zorluğu	Feyza, Müge
	Bireysel Zorluklar	Zaman Yönetimi ve Sosyal İzolasyon	Zehra, Melike, Tuğçe, Berk, Salih, Feyza
		Ekonomik ve Fiziksel Zorluklar	Orkun, Zehra, Melike, Metin

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2026), 17 (1), 799-826.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2026), 17 (1), 799-826.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Tablo 3'te yer alan bulgular incelendiğinde, katılımcıların lisansüstü deneyimlerinin 3 temada ortaya çıktığı ifade edilebilir: Akademik gelişim, sosyal etkileşim ve yapısal ve bireysel sınırlılıklar.

Akademik gelişim teması, temelde bilimsel araştırma yöntemleri konusundaki teorik ve pratik yeterliğe işaret etmektedir. Bu kategori kapsamında, yöntem bilgisi, akademik yazım, veri analizi, literatür tarama ve kullanımı gibi bilimsel araştırma ve yazmaya yönelik beceriler edindikleri saptanmıştır. Katılımcılardan Melike "*Nitel çalışmayı öğrendim. Nitel bir sorun belirlemeyi, analiz etmeyi, mülakat yapmayı öğrendim.*" ifadeleriyle yöntem ve uygulamaya ilişkin deneyimlerini ifade ederken Tarık ise "*Yayın hazırlama becerim gelişti. Tezde alt başlıklarda hazırladığım ölçekleri çok rahat bir şekilde hazırladım*." ifadeleriyle, bilimsel yayın hazırlama becerisine ilişkin deneyimini paylaşmıştır.

Katılımcıların ifadelerinden hareketle bu süreçte akademik anlamda; eleştirel bakış, entelektüel gelişim ve analitik düşünme gibi düşünme becerilerine yönelik iyileşmeye dayalı deneyimler yaşadıkları tespit edilmiştir. Bu doğrultuda katılımcılardan Zehra "*Olaylar karşısında eskiden belki çok daha fevri bir tavır gösterebiliyordum ama artık o olayın nedeninin ne olduğunu görebiliyorum. Bu sebepten dolayı olmuş olabilir, o zaman şöyle bir bakış açısıyla bunu bertaraf edebiliriz diye düşünebiliyorum*." cümleleriyle kendisindeki problem çözmeye yönelik düşünsel değişimi ifade ederken Elif ise lisansüstü eğitim öncesindeki düşünsel yapısı ile şimdiki halini şu cümlelerle ifade etmektedir:

> *"Gerçekten bir üniversitede okuyan, bir öğretmen adayı olan Elif'in bir konuya bakış açısıyla, doktora yapan, tabii ki de lisansüstü eğitim almış olan kişinin bakış açısı arasında çok ciddi bir fark vardır. En azından bir topluluk içerisinde konuşurken, kendimi ifade ederken, yani bir konuyu tamamen tartışırken, bu konuda evet bence değişimler yaşadım."*

Lisansüstü eğitim sürecinde katılımcıların deneyimlerine ilişkin ikinci tema, sosyal etkileşim kavramı etrafında ortaya çıkmıştır. Katılımcıların bir kısmı, lisansüstü öğrencilik sürecinde sosyal çevrelerinden destek ve takdir gördüklerini ifade ederken kimi katılımcılar ise tam tersi yönde deneyimler paylaşmıştır. Katılımcılardan Salih "*sosyal ilişkilerde doktora yapmanın çevreden bir itibar görme anlamında evet olumlu etkileri oldu*." ifadeleriyle çevresel desteğe dikkat çekerken Melike ise "*Ben hep değer gördüm... gayretime, bilgime değer verdiler*." şeklindeki sözleriyle toplumun ona verdiği değere işaret etmiştir. Katılımcılardan Müge "*Dedem, kızım sen hala mı okuyorsun, sana bu işten para veriyorlar mı? Diye alay ediyor*." ifadeleri ile Buğra ise "*Ailemden bazıları lisansüstü yapmanın bir getirisi olmayacağını söyleyerek eleştirdiler.*" ifadeleriyle sosyal çevre tarafından anlaşılamadıklarından yakınmaktadırlar.

Akademik sosyalleşmeye ilişkin farklı kültürlerle etkileşim yaşadıklarına değinen katılımcılardan Melike "*Burada mesela Çinli bir öğrenciyle karşılaştım. İşte bir İranlı arkadaşım oldu. Yani bunlar da benim ufkumu geliştirdi. Dediğim gibi bana esnek düşünmeyi öğretti*." ifadelerini kullanırken Elif: "*mesela bana lisansüstü eğitim şunu kazandırdı, bir tarih dersinde bile diğer yan disiplinleri daha iyi entegre edebilmeyi. Çocuğa tarihi anlatırken bile bir taraftan arkeolojiden bağlayabiliyorum, antropolojiye girebiliyorum, oradan işte biraz daha felsefe…"* şeklindeki sözleriyle lisansüstü eğitimin disiplinlerarası düşünme ve ifade etme becerisi kazandırdığının altını çizmiştir. Öte yandan katılımcılardan bazıları ise lisansüstü eğitim sürecinde oluşan akademik sosyal ortamın fikirlerin

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2026), 17 (1), 799-826.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2026), 17 (1), 799-826.
Araştırma Makalesi / Research Paper

paylaşıldığı ve fikirsel olgunlaşmaların yaşandığı bir ortam oluştuğunu ifade etmişlerdir. Bu doğrultuda katılımcılardan Müge "*Bazı arkadaşlarım benimle beraber yüksek lisansa başladılar. Ödev hazırlama konusunda danışanlar oldu.*" şeklinde akademik iş birliğine işaret ederken Ali ise "*Bizimle birlikte yüksek lisans yapan diğer öğretmen arkadaşların fikirleri veya anlatıları kendi fikirlerimi olgunlaştırdı*." diyerek düşünsel etkileşime ve olgunlaşmaya değinmektedir.

Katılımcıların lisansüstü eğitim sürecindeki deneyimlerine ilişkin üçüncü tema, Yapısal ve bireysel sınırlılıklardır. Bu tema bağlamında özellikle lisansüstü eğitimin öğrenci-öğretim üyesi ilişkisi üzerinden bir okuması yapılarak yaşanılan olumsuzluklar dile getirilmiştir. Katılımcılar tarafından dile getirilen sorunlar, iletişim sorunları, akademik rehberlik yetersizliği, teori-pratik kopukluğu ve danışman bulma zorluğu gibi akademik engeller ve aksaklıklar şeklinde sıralanmaktadır. Bu doğrultuda katılımcılardan Merve: "Me*sleki hazırlık konusunda çok fayda getirici dersler aldık dediklerini çok az duydum.*" ifadeleriyle teori ve pratikteki kopukluğa vurgu yaparken Müge ise "*Gerçekten verimli geçen dersler de oldu ama ders bitsin diye beklediğim dersler de maalesef öğretmen öğretmediği zaman öğrenci sudan çıkmış balık gibi makale yığının içerisinde kendini kaybediyor."* ifadeleriyle akademik anlamdaki rehberlik ve eğitim yetersizliğine dikkat çekmektedir.

Katılımcıların ifadelerinden hareketle akademik engeller dışında katılımcıların kişisel hayatlarından kaynaklı sınırlılıklar ve yaşadıkları deneyimler olduğu tespit edilmiştir. Arkadaşlık ilişkilerinde yaşadığı zorluğa değinen Melike "*Sırf bir şeylere yoğunlaşıyorum diye birçok arkadaşım beni arkadaşlıktan reddetti. Bu beni çok üzmüştü.*" sözleriyle düşüncelerini dile getirirken, şehir dışından gelerek yüksek lisans eğitimini sürdüren Zehra "*Yolum bayağı uzaktı. O zaman ailem Tekirdağ'da yaşadığı için oradan oraya gelip gitmek beni bayağı bir zorluyordu*." ifadeleriyle, aynı şekilde şehir dışında yaşayıp doktora yapan Zehra "*Yaşadığım şehirden okuduğum şehre gelmem yaklaşık iki saat oluyor hava yoluyla düşünürsek. Havaalanından Kampüse gelmem üç saati buluyor. Şimdi böyle bir zorluk vardı benim için*" sözleriyle mesafeden kaynaklı olarak yaşadığı zorluğa dikkat çekmiştir.

Katılımcıların lisansüstü eğitime ilişkin önerileri

Çalışma kapsamında ortaya konan araştırma sorularının üçüncü ve son sorusu, katılımcıların sosyal bilgiler öğretmenliği lisansüstü eğitimine yönelik önerilerinin neler olduğudur. Bu doğrultuda araştırmada elde edilen bulgular, tablo 4'te sunulmuştur.

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2026), 17 (1), 799-826.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2026), 17 (1), 799-826.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Tablo 4.
Katılımcıların lisansüstü eğitime yönelik önerileri

Tema	Kategori	Kod	Katılımcı
Eğitim Programı ve İçerik	Bilimsel Araştırma ve Yazma	Bilimsel Yazım ve Teknik Beceri	Tuğçe, Elif, Melike, Orhan, Orkun, Tarık, Feyza, Müge
		Araştırma Süreçlerine Odaklanma	Elif, Ali, Orhan, Orkun, Müge
		Teknik Uygulama Araçları	Feyza, Merve
	Ders Yapısı ve Çeşitliliği	Güncel Müfredat İhtiyacı	Ali, Elif, Merve, Orkun, Metin
		Disiplinlerarası Yaklaşım	Zehra, Elif, Tarık, Melis
		Ders Seçimi Esnekliği	Salih, Melis, Tuğçe
	Uygulamalı Eğitimler	Uygulamalı Eğitim İhtiyacı	Zehra, Elif, Merve, Melike, Salih, Orhan, Feyza, Melis, Metin
		Bilimsel Ürün Ortaya Koyma	Salih, Orhan, Berk
Eğitim Süreci ve İletişim	Etkileşim ve Rehberlik	Hoca-Öğrenci İletişimi	Berk, Zehra, Melike, Buğra, Ali
		Kurumlar Arası İş birliği	Metin, Zehra, Melis
		Pedagojik Rehberlik	Zehra, Elif
	Eğitim Ortamı ve Şekli	Yüz Yüze Eğitim Tercihi	Müge, Elif, Orkun
		Uzaktan Eğitim İmkânı	Metin, Merve
Akademik Destek ve İstihdam	Akademik Faaliyetlerin Teşviki	Ekonomik Destek Talebi	Melike, Orkun, Melis, Metin
		Bilimsel Faaliyet Olanakları	Melis, Melike
		Burs ve Barınma İmkanları	Orkun, Melis
	İstihdam ve Kadro Planlaması	Akademik Kadro Endişesi	Orhan, Feyza
		Öğretim Üyesi Sayısının Artırılması	Feyza, Melis

Katılımcıların lisansüstü eğitime ilişkin önerilerini içeren Tablo 4'teki veriler incelendiğinde, ortaya konan önerilerin 3 temada şekillendiği ifade edilebilir. Bu temalar; eğitim programı ve içerik, eğitim süreci ve iletişim ve akademik destek ve istihdam olarak ifade edilebilir.

Eğitim programı ve içerik teması, sosyal bilgiler öğretmenliği lisansüstü programının müfredat yapısı ve derslerin niteliği bağlamında içeriklere sahiptir. Bu bağlamda, özellikle müfredatın güncellenerek uygulama esaslı bilimsel araştırma yöntem derslerinin ağırlığının artması gerektiği ifade edilmektedir. Katılımcılardan Elif bu doğrultudaki düşüncelerini "*Bence bütün branşlar için araştırma süreçlerinin üzerine daha fazla durulması lazım.*" cümlesiyle ifade ederken Orhan ise "*Nitel araştırma tekniklerini daha detaylı almış olsak daha iyi olur diye düşünüyorum. Bunun dışında araştırma yöntemlerine daha çok zaman ayrılmış olsa ders içerisinde ve programlarda buna daha çok yer verilmiş olsa daha iyi olurdu*." ifadesiyle bilimsel araştırma yöntemlerinin önemine vurgu yapmaktadır. Katılımcılardan Feyza: "*Tez yazımında kullanılabilecek uygulamalar. Mesela referans programları öğretilmeli*." şeklindeki sözleriyle bilimsel araştırma ve yazma sürecinde kullanılabilecek dijital araçların öğretimini önermektedir.

Katılımcılar müfredatın güncel durumlara uygun olması, disiplinlerarası yaklaşımın güçlendirilmesi ve ders seçiminde esnekliğin sağlanması gibi derslerin yapısı ve çeşitliliğine yönelik

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2026), 17 (1), 799-826.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2026), 17 (1), 799-826.
Araştırma Makalesi / Research Paper

önerilerde de bulunmuşlardır. Bu doğrultuda Orkun "*Daha çağdaş, günümüzü daha çok yansıtan, günümüzle alakalı olarak daha çok eğitimin yer aldığı derslerin müfredata daha çok girmesi gerektiğini düşünüyorum*." sözleriyle müfredatın güncel kalmasını önermektedir. Katılımcılardan Salih "*Ders seçimi biraz öğrenciye bırakılmalı, daha esnek olmalı*." İfadeleriyle, Melis ise "*Kendi ilgi duyduğum dersleri seçme şansım olmalı*." ifadeleriyle ders seçiminde öğrenciye yeterli esnekliğin sağlanabilmesi gerektiği üzerinde durmaktadırlar. Lisansüstü eğitimde uygulamalı eğitime ağırlık verilmesi gerektiğini katılımcılardan Zehra "*Lisansüstü eğitimde hiç olmadığı kadar uygulama yaptırılmalı. Uygulama, uygulama, uygulama*" ifadeleriyle, Salih ise "*Her öğrenci bir dersten bir makale hazırlayabilmeli hoca bu noktada iteklemeli*." şeklindeki sözleriyle desteklemişlerdir.

Katılımcıların lisansüstü eğitime yönelik önerilerinde ikinci tema eğitim süreci ve iletişim şeklinde ortaya çıkmıştır. Bu tema çerçevesinde, özellikle danışman öğretim üyeleriyle lisansüstü öğrenciler arasındaki iletişim, ön plana çıkartılan husus olmuştur. Akademik etkileşim ve rehberliğin güçlendirilmesine ilişkin katılımcılardan Melike "*Mesela görüyorum hocaların odası hiç boş kalmıyor. Yani ister istemez bize vakit ayıramıyorlar. Hani ben isterdim ki hocalarımla daha fazla zaman geçirebileyim. Bire bir çalışabileyim."* ifadeleriyle hoca öğrenci iletişimindeki zayıflığa vurgu yapmaktadır. Zehra ise "*Yani biz eğitim pedagogundan tez sürecinde yararlanmalıyız diye düşünüyorum. Çünkü bizim görmediğimiz şeyler oluyor. Yani şimdiki çocuğun neyi nasıl öğrendiğini ya da hangi konunun hangi boyutta hangi yaş seviyesinde verilmesi gerektiğini…"* ifadeleriyle, tez yazım sürecinde bir pedagojik rehber ya da danışman olması gerektiğini dile getirmektedir.

Katılımcılar lisansüstü eğitime ilişkin, eğitim ortamı ve eğitim şekline yönelik de önerilerde bulunmuş olup katılımcıların içinde bulunduğu şartlardan kaynaklı olarak bir zıtlık durumunun ortaya çıktığı görülmektedir. Bu konuda, ders döneminin bir kısmı online eğitim şeklinde işlenmiş bir doktora öğrencisi olan Orkun: "*Her nasıl olursa olsun yüz yüze eğitim taraftarıyım*." cümlesiyle yüz yüze eğitimden yana olduğunu vurgularken, bu yüksek lisans eğitimini şehir dışından gelerek alan Metin: "*Yani uzaktan çalışma imkânı da olsaydı, özellikle benim atama dönemimde, benim için daha iyi olurdu, bu süreçten kopmamak için*." ifadeleriyle uzaktan eğitime olan ihtiyacını dile getirmiştir.

Katılımcıların ifadelerinden hareketle lisansüstü eğitime yönelik tespit edilen önerilerden oluşan bir diğer tema, akademik destek ve istihdamdır. Bu tema altında, ekonomik destek, bilimsel faaliyet imkânlarının artırılması ile burs ve barınma imkânlarının artırılması gibi akademik faaliyetlerin teşvikine yönelik önerilerde bulunmuşlardır. Bu doğrultuda Metin, öğretmenlerin lisansüstü eğitim almasının teşvikine yönelik önerisini "*Lisansüstü eğitim öyle cazip hale getirilmeli ki öğretmenler bunu yapmak için can atıyor olmalı*" ifadesiyle dile getirmiştir. Melis ise "*Kongre, sempozyum gibi bilimsel toplantılara katılım için daha fazla olanak sunulmalı*." ifadeleriyle bilimsel faaliyetlere katılım olanaklarının artırılması gerektiğini vurgulamıştır. Katılımcılardan Orkun, burs ve barınma imkânlarına yönelik önerisini "*Şehir dışından gelenlere barınma, yemek ve burs desteği sağlanmalı*" ifadeleriyle ortaya koymaktadır.

Çalışma kapsamında katılımcılar, lisansüstü eğitim alan bireylerin temel beklentilerinden biri olan akademik kadro ve öğretim üyelerinin sayılarının artırılmasına yönelik önerilerini de ortaya koymuşlardır. Bu doğrultuda katılımcılardan Orhan, akademik kadro endişesini "*Doktorayı tamamladıktan sonra kadroya geçebilecek miyim endişesi motivasyon bozabiliyor*." cümlesiyle ifade

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2026), 17 (1), 799-826.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2026), 17 (1), 799-826.
Araştırma Makalesi / Research Paper

etmiştir. Feyza ise hocaların yoğunluktan dolayı öğrencilere zaman ayıramamasından yakındığı "*Daha fazla öğretim görevlisi olsun ki hocalarımız bu kadar yoğunlaşmasın ve bizlerle daha rahat ilgilenebilsin diye düşünüyorum*" şeklindeki sözleriyle öğretim üyesi sayısının artırılmasına ilişkin önerisini dile getirmiştir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu araştırma, sosyal bilgiler öğretmenliği lisansüstü programlarında eğitim gören yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin lisansüstü eğitim alma amaçlarını, süreçte yaşadıkları deneyimleri ve bu eğitime ilişkin önerilerini ortaya çıkarmak amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada cevabı aranan ilk soru, katılımcıların lisansüstü eğitim alma amaçlarının neler olduğudur. Bu bağlamda araştırmada elde edilen bulgulardan hareketle, katılımcıların lisansüstü eğitim alma amaçlarının üç ana tema üzerinde şekillendiği sonucuna varılmıştır. Bu temalar; akademik amaçlar, mesleki amaçlar ve sosyal amaçlar olarak ifade edilebilmektedir. Katılımcıların önemle üzerinde durdukları amaçların başında gelen akademik bağlam çerçevesi, özellikle bilimsel araştırma yöntem ve teknikleri konusunda hem teorik ve hem de pratik boyutlarda eksiklik hissettiklerini ve bu eksikliklerini lisansüstü eğitim ile gidermeyi amaçladıkları gerçeğini ortaya koymaktadır. Araştırmada elde edilen bu sonuçla benzer verilere Polat vd. (2022) tarafından gerçekleştirilen araştırmada da ulaşılmış; katılımcıların lisansüstü eğitimden beklentileri arasında bilimsel araştırma yeterliklerinin gelişmesi ön plana çıkan hususlardan biri olmuştur. Öğrencilerin lisansüstü eğitim alma amaçları arasında yer alan bilimsel araştırma yetkinliği gelişim hedefi ilgili alan yazında da üzerinde durulan konu başlıkları arasında yer almaktadır. Lovitts (2005) lisansüstü eğitimde özellikle doktora aşamasında öğrencilerin alanlarında bağımsız ve özgün araştırmalar yapabilecek donanıma sahip olması gerektiğinin altını çizmektedir. Dolayısıyla, katılımcıların ortaya koymuş oldukları bilimsel araştırma yeterlik gelişim amacının, teorik olarak lisansüstü eğitime yüklenen misyon ile uyumlu olduğu ifade edilebilir.

Katılımcıların lisansüstü eğitim amaçları arasında yer alan bir diğer tema ise mesleki gelişim olmuştur. Mesleki gelişim teması açısından katılımcıların lisansüstü eğitime iki bağlamda anlam yükledikleri anlaşılmaktadır: Mesleki nitelik artışı ve akademik kariyer/istihdam. Halihazırda öğretmenlik yapan katılımcıların önemli bir kısmı bu noktada nitelik artışı ve daha iyi bir öğretmen olabilmeye vurgu yapmışken lisans eğitimi sonrasında henüz sürdürülebilir bir istihdam şansını yakalayamamış katılımcılar akademik kariyer ve istihdam amacını daha fazla ön plana çıkarmıştır. İlgili alan yazında araştırmada ulaşılan bu sonuçla benzer verilere sahip çalışmalar bulunmaktadır. McCarty ve Hirata tarafından 2010 yılında Japonya'da yapılan bir araştırmada doktora öğrencilerinin bu eğitim kademesindeki amaçları konusunda tereddütleri olduğu ancak temelde akademik kariyer yapma düşüncesinin ön planda olduğu vurgulanmıştır. Avcı ve Akdeniz (2021) lisansüstü eğitime devam eden öğretmenlerin lisansüstü eğitime ilişkin görüşleri, yaşadıkları sorunlar ve çözüm önerilerini keşfetmeye yönelik yaptıkları çalışmalarında da katılımcıların lisansüstü eğitim alma amaçları arasında akademik kariyer yapma ve mesleki olarak kendisini geliştirmenin önemli bir yer tuttuğu tespit edilmiştir. Aydemir ve Çam (2015) tarafından yapılan bir başka araştırmada da katılımcıların lisansüstü eğitime katılmalarındaki temel motivasyon ve amaçlarının akademik kariyer ve istihdam olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Benzer bir sonuca Nas, Peyman ve Arat (2017) tarafından yapılan araştırmada da ulaşılmış;

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2026), 17 (1), 799-826.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2026), 17 (1), 799-826.
Araştırma Makalesi / Research Paper

lisansüstü öğrencilerin öncelikli amacının iş fırsatlarını arttırma ve ekonomik katkı olduğu tespit edilmiştir. Kaur ve Sidhu'nun (2009) Malezyalı öğrenciler ve Malezya'daki uluslararası lisansüstü öğrencilerin lisansüstü eğitime ilişkin deneyimleri üzerine yaptıkları çalışmada öğrencilerin lisansüstü eğitim almalarında; daha fazla bilgi edinme, kişisel tatmin ve daha iyi iş bulabilme beklentisi içerisinde olduklarını ve burada öğrendikleri yöntem ve tekniklerin onların meslek hayatında iyi bir öğretmen olabilmelerine katkı sunacaklarını belirtmişlerdir. Lisansüstü eğitim ve akademik araştırma/çalışmalar ile istihdam arasında, katılımcılar açısından var olduğu görülen bu yoğun ilişki, ilgili alan yazında da tartışılmaktadır. OECD tarafından 2023 yılında yayınlanan bir raporda (OECD, 2023), farklı ülkelerin doktora eğitimini teşvik etmek adına çeşitli kariyer destekleyici projeler geliştirip önlemler aldığını ortaya koymakla birlikte mevcut durumun iyileştirilmesi adına doktora eğitimine katılan bireylerin gelecek kariyer planlamalarının daha güçlü bir şekilde desteklenmesi gerektiğine de işaret etmektedir. Golde ve Timothy (2001) tarafından yapılan bir araştırmada da lisansüstü öğrencilerinin öncelikli amaçları arasında akademik istihdam olduğunu ancak bu amaçla, deneyim ve eğitsel çıktılar arasında çoğunlukla işlevsel bir uyum yakalanamadığının altını çizerek lisansüstü eğitime yönelik kariyer amaçlarıyla eğitim içerik ve deneyiminin geliştirilmesi gerektiğini ifade etmektedir.

Araştırmada katılımcıların lisansüstü eğitim alma amaçlarına yönelik üçüncü ve son boyut ise bireysel ve sosyal amaçlar teması etrafında ortaya konmuştur. Bu tema çerçevesinde ulaşılan verilerden hareketle, katılımcıların lisansüstü eğitimi sadece akademik ve mesleki gelişim aracı olarak değil sosyal statü gelişim aracı olarak da konumlandırdıkları sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcılar, bir yandan lisansüstü eğitimin bireysel gelişimlerine katkı sağlamasını beklerken diğer yandan bu gelişimin de etkisiyle toplumsal farkındalık oluşturma, sosyal statülerinde artış ve saygı görmek gibi amaçlara da sahip oldukları anlaşılmaktadır. İlgili alan yazında yükseköğretimin sosyal statü ve prestij etkisi üzerine yapılmış farklı araştırmalar olmakla birlikte Marginson (2006) bu statü edinimini konumsal değer (positional goods) olarak ifade etmekte ve pek çok toplumda bu durumun yaşandığının altını çizmektedir.

Araştırmada cevabı aranan ikinci temel soru, katılımcıların lisansüstü eğitime ilişkin deneyimlerinin ne şekilde olduğudur. Araştırmada elde edilen bulgulardan hareketle, katılımcıların lisansüstü deneyim süreçlerinin üç ana tema çerçevesinde şekillendiği sonucuna varılmıştır. Bu temalar; akademik gelişim, sosyal etkileşim, yapısal ve bireysel sınırlılıklar şeklinde ortaya konmuştur. Akademik gelişim ve sosyal etkileşim temaları çoğunlukla olumlu deneyimlere işaret etmekteyken yapısal ve bireysel sınırlılıklar ise lisansüstü eğitim deneyimindeki zorluklar ve sorunları ön plana çıkartmaktadır.

Katılımcıların lisansüstü eğitime ilişkin akademik gelişim deneyimleri, bilimsel araştırma yöntemleri konusundaki yeterliklerindeki gelişim ile düşünme becerilerindeki değişim ve dönüşüm bağlamlarında ortaya çıkmıştır. Araştırmada elde edilen bu sonuç, yine araştırma katılımcıları tarafından ortaya konan lisansüstü eğitime yönelik akademik amaçlarla deneyimlerin örtüştüğünü göstermektedir. Bu deneyim süreci, sadece bilgi edinimi şeklinde değil aynı zamanda beceri edinimini destekler nitelikte gerçekleştiği de yine araştırmada elde edilen verilerden hareketle ulaşılan sonuçlar arasında yer almaktadır. Aynı şekilde Kılınç vd. (2020)'nin lisansüstü eğitimini tamamlamış öğretmenlerin lisansüstü eğitime ilişkin deneyimlerini keşfetmeye ilişkin yaptıkları çalışmalarında da özellikle bilimsel araştırma yeterliği kazanma konusunda bu çalışmadaki katılımcılarla benzer

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2026), 17 (1), 799-826.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2026), 17 (1), 799-826.
Araştırma Makalesi / Research Paper

deneyimler edindikleri gösterilmiştir. Elçi Öksüzoğlu (2024) ise sosyal bilgiler öğretmenliği alanında lisansüstü öğrencileriyle yapmış olduğu araştırmasında, katılımcıların lisansüstü eğitimde bilimsel araştırma ve yazma yeterliklerinin gelişimi açısından süreçte önemli zorluklar yaşadıklarını ortaya koymaktadır.

Sosyal etkileşim teması bağlamında katılımcı deneyimlerine ilişkin bulgulardan hareketle, katılımcıların önemli oranda lisansüstü eğitim sürecinde sosyal çevrelerinden olumlu dönütler aldıkları ve bu dönütlerin öğrencilerin istek ve motivasyonları üzerinde olumlu etkilere yol açtığı sonucuna ulaşılmıştır. Lisansüstü eğitime ilişkin sosyal çevre desteği, kimi katılımcılar için sosyal statü ve prestij kaynağı olarak da tanımlanmıştır. Amaçlar başlığı altında ulaşılan sonuçlar, katılımcılardan bazılarının lisansüstü eğitimi bir sosyal statü edinme aracı olarak konumlandırdığını göstermiştir. Sosyal etkileşim bağlamında ulaşılan sonuçlar da kısmen bu amaca ulaşıldığını; katılımcılar arasında lisansüstü eğitim sürecini, toplumsal bir statü basamağı atlama olarak deneyimleyenlerin olduğunu göstermektedir. Ancak bu noktada, Altın'ın (2020) da vurguladığı gibi, lisansüstü eğitimin sürdürülebilir toplumsal statü ve prestij kaynağı olabilmesinin istihdam ile yakından ilişkili olduğu unutulmamalıdır. Yine araştırma kapsamında bazı katılımcıların lisansüstü eğitim ile akademik istihdam arasında bağ kurmaları da bu gerçeği destekler niteliktedir. Bunun yanı sıra yine aynı tema bağlamında, lisansüstü eğitim süreci içerisinde özellikle akran etkileşim ve öğrenmesi yoluyla kişisel ve akademik niteliklerin gelişebildiği anlaşılmaktadır.

Lisansüstü eğitime ilişkin deneyim temalarının sonuncusu, yapısal ve bireysel sınırlılıklardır. Bu tema, genellikle süreçte yaşanılan zorlukları ve sorunları ortaya koyması açısından önem arz etmektedir. Elde edilen bulgulardan hareketle, katılımcıların zaman zaman öğretim üyeleriyle iletişim sorunları yaşadıkları ve bu sorunun da etkisiyle etkili akademik danışmanlık alamadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Akademik zorluklara ek olarak bireysel anlamda yaşanılan kimi sorunlar da tespit edilmiştir. Bu zorlukların başında ise zaman yönetimine bağlı olarak yaşanan asosyalleşme gerçeği ve ekonomik zorluklar ön plana çıkmaktadır. Araştırmada ulaşılan bu sonucu destekler nitelikte verilere Collier ve Blanchard (2023), 537 lisansüstü öğrenciyle gerçekleştirmiş oldukları araştırmada da ulaşılmıştır. Araştırmada, öğrencilerin lisansüstü deneyimlerini etkileyen faktörlerin bireysel farklılıklar bağlamında değişiklik gösterebileceğini ifade etmekle birlikte bu deneyimlerdeki zorlukları asgariye indirebilmek için özellikle öğrencilerle öğretim üyeleri arasındaki iletişim ve etkileşimin önemine dikkat çekilmektedir.

Araştırmada cevabı aranan üçüncü ve son soru ise katılımcıların lisansüstü eğitim sürecine ilişkin önerilerinin neler olduğudur. Bu bağlamda çalışmada elde edilen bulgulardan hareketle, katılımcıların üç tema etrafında önerilerini ortaya koymuş oldukları sonucuna ulaşılmıştır: Eğitim programı ve içerik, eğitim süreci ve iletişim, akademik destek ve istihdam.

Eğitim programı ve içerik temasında, katılımcıların özellikle ön plana çıkardıkları husus lisansüstü eğitim müfredatının uygulama boyutunun arttırılması gerektiği olmuştur. Teorik derslerden ziyade uygulamaya dayalı ders ve çalışmaların yapılması oldukça önemli görülmektedir. Katılımcıların, uygulamalı eğitim konusundaki bu güçlü vurgusu, eğitimleri sürecinde teoriden pratiğe geçişle ilgili ciddi sorunlar yaşamış olabilecekleri şeklinde yorumlanabilir. Bu bağlamda, bilimsel araştırma yöntem ve tekniklerine ilişkin teorik bilginin artırılarak benzer şekilde deneyim imkânı sağlayacak şekle

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2026), 17 (1), 799-826.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2026), 17 (1), 799-826.
Araştırma Makalesi / Research Paper

derslerin dönüştürülmesi de yine katılımcılar tarafından yoğun olarak ortaya konan öneriler arasında yer almıştır. Jancey ve Burns'un (2013) lisansüstü öğrencilerin akademik ders kalitesi ve üniversite hizmetlerini değerlendirmek üzere yaptıkları araştırmada, çalışmanın sonuçlarına benzer şekilde öğrencilerin önemli bir kısmının lisansüstü eğitimde verilen uygulamaya dönük becerilerin önemli olduğunu vurguladıklarını belirtmiştir. Benzer verilere, Wao ve Onwuegbuzie (2011) tarafından yapılan araştırmada da rastlanmakta; doktora eğitimi süresinin uzayıp uzamaması üzerinde belirleyici olan faktörler arasında müfredat ve ilişkili alt başlıklar ilk sırada yer almaktadır.

İkinci kategori olan eğitim süreci ve iletişim boyutunda ise yine kendi deneyimlerindeki sorunlardan hareketle, dersleri yürüten öğretim üyeleri ve danışmanlarla daha sağlıklı ve nitelikli iletişim kurma önerisi ön plana çıkmaktadır. Bu bağlamda elde edilen veriler, lisansüstü eğitim sürecinde özellikle danışman öğretim üyesi ile kurulacak iletişimin ulaşılabilir/konuşulabilir/görüşülebilirliğin ötesine geçip akademik etkileşim ve yönlendirme basamağında gerçekleşmesinin önemi ortaya konmaktadır. Kurtoğlu-Erden ve Seferoğlu (2021) da bu hususa değinmekte ve lisansüstü eğitimde öğrenci-danışman ilişkisinin önemine vurgu yapmaktadır. Kimi katılımcılar, öğretim üyeleriyle beşeri ilişkilerinin oldukça iyi olduğunu ama bu iyi ilişkiler içerisinde akademik rehberlik boyutunun oldukça sınırlı kaldığını ifade etmiştir. Dolayısıyla, burada vurgulanan iletişimin amaçlı ve verimli bir etkileşimi gerekli kıldığı ifade edilebilir. Topal vd.'nin (2017) lisansüstü öğrenciler ve öğretim elemanlarının gözünden lisansüstü eğitimde yaşanılan sorunlar ve çözüm önerilerini ortaya koymaya yönelik gerçekleştirdikleri çalışmalarında özellikle ders çeşitliliğinin arttırılması ve iletişimin iyileştirilmesi konusunda benzer sonuçlara ulaştıkları görülmüştür. Kahya ve Koşar (2023) tarafından yapılan araştırmada ise konuya farklı bir perspektiften bakılmakta; lisansüstü öğrencileri ile danışman öğretim üyeleri arasındaki iletişimde öğrenciden kaynaklı sorunlara dikkat çekmektedir. Bu bağlamda, özellikle danışman ile iletişime geçme zaman ve şekli konusunda zaman zaman sorunlar yaşanabildiği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla, iletişimin kavramsal tanımında da yer alan çift taraflı anlam paylaşımı vurgusu, konunun sadece öğrenci veya öğretim üyesi açısından değil çift taraflı olarak değerlendirilmesi gerektiğine işaret etmektedir. Yılmazer (2024) bu konuda sosyal bilgiler öğretmenliği alanında öğretim üyesi başına düşen doktora öğrenci sayısının da belirleyici faktörlerden biri olduğunu ifade ederek olabildiği kadar dengeli bir dağılımın olmasının iletişim kaynaklı sorunları azaltabileceğine dikkat çekmektedir.

Katılımcıların lisansüstü eğitime ilişkin önerileri bağlamında ortaya konan üçüncü kategori ise akademik istihdam ve destek olmuştur. Bu kategori bağlamında özellikle ekonomik olarak lisansüstü öğrencilerin desteklenmesi ve barınma gibi temel ihtiyaçların karşılanması öne çıkan unsurlar olmuştur. Araştırma kapsamında elde edilen bu bulgular, özellikle fiili olarak öğretmenlik yapmayan öğrencilerin ekonomik olarak zorluk yaşadıkları ve farklı şehirlerden gelen öğrenciler için barınma ve ulaşım gibi temel ihtiyaçların karşılanmasının lisansüstü eğitimin sürekliliğine ilişkin önemli faktörler olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda özellikle vurgulanan husus ise akademik istihdam olanaklarının arttırılması olmuştur. Lisansüstü eğitime ilişkin temel istek ve motivasyon üzerinde önemli faktörlerden biri olarak istihdam olanaklarının çeşitlenmesi ve arttırılması katılımcılar tarafından ortaya konan öneriler setinde ön sıralarda yer almıştır.

Sonuç olarak, katılımcıların sosyal bilgiler öğretmenliği lisansüstü eğitimi alma amaçlarının akademik, mesleki ve sosyal boyutlarda şekillendiği ifade edilebilir. Katılımcıların amaçlarıyla

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2026), 17 (1), 799-826.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2026), 17 (1), 799-826.
Araştırma Makalesi / Research Paper

deneyimleri birlikte değerlendirildiğinde kısmi bir örtüşmenin olduğu söylenebilmekle birlikte özellikle bilimsel araştırma yöntem ve tekniklerinin uygulama boyutunda önemli sorunlar yaşandığı anlaşılmaktadır. Buna ek olarak lisansüstü eğitimde oldukça önemli bir yer tutan akademik danışmanlıkların daha etkili ve akademik rehberlik içeren bir yapıya bürünmesinin gerekliliği ortaya konmuştur.

Araştırmada elde edilen bulgular ve ulaşılan sonuçlardan hareketle Sosyal Bilgiler öğretmenliği lisansüstü eğitimine ilişkin aşağıdaki öneriler geliştirilebilir;

- Sosyal Bilgiler öğretmenliği lisansüstü programlarına ilişkin müfredatlar, öğrencilerin uygulama ve beceri gelişimini dikkate alarak gözden geçirilmeli ve gerekli durumlarda güncellenmelidir.
- Danışman öğretim üyeleri ile öğrenciler arasındaki iletişimi daha nitelikli hale getirecek teşvik ve düzenlemeler hayata geçirilmelidir. Bu konuda öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayısının azaltılması destekleyici bir unsur olabilir.
- Akademik kariyer ve istihdama ilişkin daha öngörülebilir stratejiler geliştirilerek lisansüstü öğrencilerin istek ve motivasyonları desteklenebilir.
- Bu alanda çalışma yapacak araştırmacılar, tarama yöntemiyle daha geniş öğrenci kitlerinden veri toplayarak, bu araştırmada derinlemesine keşfedilmeye çalışılan deneyimlerin yaygınlık durumunu tespit etmeye çalışabilir.

Yazar katkıları

Makalenin bütün bölümlerine her iki yazar da eşit oranda katkıda bulunmuştur.

Finansman

Bu makalede herhangi bir kurum ve kuruluştan finansman desteği alınmamıştır.

Çıkar çatışması

Yazarların makaleye ilişkin herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2026), 17 (1), 799-826.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2026), 17 (1), 799-826.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Kaynakça

Akman Dömbekci, H. ve Erişen, M. A. (2022). Nitel araştırmalarda görüşme tekniği. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, *22* (Özel Sayı 2), 141–160.

Akman, M. (2019). Sosyal bilgiler öğretimi alanında drama yöntemi konulu lisansüstü tez çalışmalarının analizi (Yüksek lisans tezi). Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi.

Akpolat, Ö. (2023). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin lisansüstü eğitime karşı tutumları. *International Journal of Progression and Development in Education*, *1*(1), 62-76.

Alabaş, R. (2011). Social studies teachers' conception of postgraduate education preferences and its contribution to their professions. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, *15*, 2897-2901.

Alabaş, R., Kamer, S. T., ve Polat, Ü. (2012). Öğretmenlerin kariyer gelişimlerinde lisansüstü eğitim: Tercih sebepleri ve süreçte karşılaştıkları sorunlar. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *8*(3), 89–107.

Altın, M. (2020). Türkiye'de Eğitim, Statü ve Sosyal Hareketlilik. *MECMUA – Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi, 5* (10), 180-196.

Arslan, S., ve Kara, F. (2010). The postgraduate education of teachers and its effects on their instructional activities. *Turkish Journal of Computer and Mathematics Education (TURCOMAT*), *1*(2). https://doi.org/10.16949/turcomat.57312

Arslan, Y. (2025). Sosyal bilgiler eğitimi alanında yapılan lisansüstü tezlerin Eğitim 4.0 bağlamında değerlendirilmesi (Yüksek lisans tezi). Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi.

Avcı, F. ve Akdeniz, EC (2021). Lisansüstü eğitimlerine devam eden okul öncesi ve sınıf öğretmenlerinin lisansüstü eğitime ilişkin görüşleri, yaşadıkları sorunlar ve çözüm önerileri. *Eğitim ve Toplum Araştırmaları Dergisi*, *8*(1), 122-141.

Aydemir, S., ve Çam, Ş. S. (2015). Lisansüstü öğrencilerinin lisansüstü eğitimi almaya ilişkin görüşleri. *Turkish Journal of Education*, *4*(4), 4-16.

Bengtsson, M. (2016). How to plan and perform a qualitative study using content analysis. *Nursing Plus Open*, *2*, 8-14. https://doi.org/10.1016/j.npls.2016.01.001

Bogdan, R.C. and Biklen, S.K. (2007). *Qualitative research for education*. Pearson.

Boman, J. S. (2013). Graduate student teaching development: Evaluating the effectiveness of training in relation to graduate student characteristics. *Canadian Journal of Higher Education*, *43* (1), 100-114.

Bozan, M. (2012). Lisansüstü eğitimde nitelik arayışları. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi, 4*(2), 177-187. https://dergipark.org.tr/tr/pub/sobiadsbd/issue/11354/135707

Collier, K.M. and Blanchard, M.R. (2023). Toward a holistic understanding of factors that support or inhibit graduate student success. *Trends Higher Education*, *2*, 389–408. https://doi.org/10.3390/higheredu2030023

Conklin, H. G. (2020). The preparation of novice teacher educators for critical, justice-oriented teacher education: A longitudinal exploration of formal study in the pedagogy of teacher education. *Teachers and Teaching*, *26*(7–8), 491–507. https://doi.org/10.1080/13540602.2021.1889497

DiCicco-Bloom, B., and Crabtree, B. F. (2006). The qualitative research interview. *Medical Education*, *40*(4), 314–321. https://doi.org/10.1111/j.1365-2929.2006.02418.x

Dilci, T. (2019). Eğitim bilimleri örnekleminde lisansüstü eğitimin niteliksel boyutuna ilişkin görüşler (Nitel bir çalışma). *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, *29*(1), 159-179.

Dursun, B. (2023). A Qualitative research technique: Interview. *Journal of Interdisciplinary Educational Research*, 7(14), 100-113. https://doi.org/10.57135/jier.1245193

Ekici, K. (2022). Türkiye'de sosyal bilgiler eğitimi alanında yapılan lisansüstü tezlerin eğilimlerinin belirlenmesi (Yüksek lisans tezi). Uşak Üniversitesi.

Elçi Öksüzoğlu, İ. (2024). An examination of social studies education graduate students' views on academic literacy skills, *Inonu University Journal of the Faculty of Education*, *25*(3), 1462-1489.

Elhami, A. and Khoshnevisan, B. (2022). Conducting an interview in qualitative research: The modus operandi. *MEXTESOL Journal*, *46* (1), 1-7.

Çalışkan, H. ve İbrahimoğlu, Z. (2026). Lisansüstü eğitimde öğrenci deneyimleri: Sosyal bilgiler öğretmenliği örneği. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi,* 17(1), 799-826.
DOI. 10.51460/baebd.1834914

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2026), 17 (1), 799-826.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2026), 17 (1), 799-826.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Endris, A. A., Seid, M. H. and Ibrahim, K. A.A. (2022). Teaching effectiveness of postgraduate diploma in teaching and integrated curriculum graduate teachers: Investigating students' and teachers' perceptions. *Hindawi Education Research International*, 1-6. https://doi.org/10.1155/2022/1599038

Er, H. ve Ünal, F. (2017). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının lisansüstü öğretime ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(2), 687-707. https://dergipark.org.tr/tr/pub/kefad/issue/59416/853287

Europass. (y.y.). Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi. Europass. Erişim tarihi 22 Ağustos 2024, https://europass.europa.eu/tr/europass-araclari/avrupa-yeterlilikler-cercevesi

Faria, A. R., Reis, P. G. R. and Peralta, M.. H. (2017). The impact of graduate training on teachers and schools – two case studies: Graduate teachers' perceptions. *Ensaio: Aval. pol. públ. Educ*., *25* (94), 238-256,

Golde, C. M., and Dore, T. M. (2001). At cross purposes: What the experiences of today's doctoral students reveal about doctoral education. The Pew Charitable Trusts.

Günay, D. (2018). Türkiye'de lisansüstü eğitim ve lisansüstü eğitime felsefi bir bakış. *Journal of University Research*, *1*(2), 71-88. https://doi.org/10.32329/uad.450965

Hsieh, H.F. and Shannon, S. E. (2005). Three approaches to qualitative content analysis. *Qualitative Health Research, 15*(9), 1277-1288

İstanbul İl Millî Eğitim Müdürlüğü. (2022). Öğretmenlere Lisansüstü Eğitim Desteği. Erişim tarihi 20 Ekim 2024, https://istanbul.meb.gov.tr/www/ogretmenlere-lisanustu-egitim-destegi/icerik/4569

Jancey, J. and Burns, S. (2013). Institutional factors and the postgraduate student experience. *Quality Assurance in Education*, *21*(3), 311-322. https://doi.org/10.1108/QAE-Nov-2011-0069

Kafadar, T. (2022). Sosyal bilgiler eğitimi lisansüstü öğrencilerinin istatistik kaygılarının incelenmesi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *22*(2), 226-236. https://doi.org/10.53629/sakaefd.1195896

Kahya, M. ve Koşar, D. (2023). Öğretim üyelerinin lisansüstü öğrencilerden beklentilerinin incelenmesi. *Ege Eğitim Dergisi*, *24*(1), 59-74.

Karaman, S. ve Bakırcı, F. (2010). Türkiye'de lisansüstü eğitim: Sorunlar ve çözüm önerileri. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, *II*, 94-114. https://dergipark.org.tr/tr/pub/gopsbad/issue/48557/616554

Katılmış, A., Çelik, H. ve Kop, Y. (2013). Türkiye'de yüksek lisans öğreniminde yaşanan sorunlar: sosyal bilgiler öğretmenliği örneği. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, *12*(1),108-122. https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/223306

Kaur, S. and Sidhu, G. K. (2009). A qualitative study of postgraduate students' learning experiences in Malaysia. *International Education Studies*, *2*(3), 47-56.

Keskin, H. (2023). Öğretmenlerin lisansüstü eğitim alma nedenlerinin incelenmesi. *International Social Sciences Studies Journal, 9*(109), 6094-6104.

Kılınç, A. Ç., Karahalilöz, O. ve Bektaş, F. (2020). Lisansüstü öğrenim görmek: Öğretmen deneyimleri üzerinden fenomenolojik bir çözümleme. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, *9*(4), 1755-1774. https://dergipark.org.tr/en/pub/teke/issue/59561/857064

Koç, E. (2024). Sosyal bilgiler eğitimi alanında yapılmış lisansüstü tezlerin farklı değişkenler açısından incelenmesi (Yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi.

Koşar, D., Er, E.,ve Kılınç, A. Ç. (2017). Öğretmenlerin lisansüstü öğrenim görme nedenleri: Nitel bir araştırma. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, *7*(2), 285–300. https://doi.org/10.5961/jhes.2017.211

Kurtoğlu Erden, M., and Seferoğlu, S. S. (2021). Lisansüstü düzeyde eğitime ilişkin öğrenci değerlendirmeleri: Bilgisayar ve öğretim teknolojileri eğitimi bölümü lisansüstü öğrencileri örneği. *Millî Eğitim Dergisi*, *50*(230), 939–958.

Lovitts, B. E. (2005). Being a good course-taker is not enough: a theoretical perspective on the transition to independent research. *Studies in Higher Education*, *30*(2), 137–154. https://doi.org/10.1080/03075070500043093

Lynch, R. (2024). Brazilian teachers travel to Limerick for postgraduate training programme. I Love Limerick. Erişim tarihi 22 Ekim 2024, https://www.ilovelimerick.ie/brazilian-teachers-travel-to-limerick/

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2026), 17 (1), 799-826.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2026), 17 (1), 799-826.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Marginson, S. (2006). Dynamics of national and global competition in higher education. *Higher Education*, *52*, 1–39.

McCarty, L. P., and Hirata, Y. (2010). East meets west in Japanese doctoral education: form, dependence, and the strange. *Ethics and Education*, *5*(1), 27–41. https://doi.org/10.1080/17449641003590605

Merriam, S. B., and Tisdell, E. J. (2016). *Qualitative research: A guide to design and implementation (4th ed.).* Jossey-Bass.

Mesleki Yeterlilik Kurumu. (2016). Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi. Erişim tarihi 22 Ağustos 2024, https://www.tyc.gov.tr/.

Nas, S., Peyman, D.,ve Arat, Ö. G. (2017). Bireylerin yüksek lisans yapma nedenleri üzerine bir araştırma. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, *18*(4), 571–599.

OECD (2023), "Promoting diverse career pathways for doctoral and postdoctoral researchers", OECD Science, Technology and Industry Policy Papers, No. 158, OECD Publishing, Paris, https://doi.org/10.1787/dc21227a-en.

Öz, N. (2024). Sosyal bilgiler eğitiminde öğretmen görüşleri üzerine nitel yaklaşımla yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi (Yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi.

Patton, M. Q. (2018). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri*. [Qualitative research & evaluation methods]. (Çev: M. Bütün ve S.B. Demir). Pegem Akademi.

Percy, W. H., Kostere, K., and Kostere, S. (2015). Generic qualitative research in psychology. *The Qualitative Report*, *20*(2), 76-85. https://doi.org/10.46743/2160-3715/2015.2097

Polat, A. (2022). Nitel araştırmalarda yarı-yapılandırılmış görüşme soruları: Soru form ve türleri, nitelikler ve sıralama. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, *22*(Özel Sayı 2), 161-182.

Polat, M., Polat, H., Süren, S., Saldüz, İ., vd. (2022). Lisansüstü öğrencilerin lisansüstü eğitime ilişkin görüşleri. *The Journal of International Lingual Social and Educational Sciences*, *8*(1), 42-57. https://doi.org/10.34137/jilses.1093081

Robinson, T.E., and Hope, W.C. (2013). Teaching in higher education: Is there a need for training in pedagogy in graduate degree programs*? Research in Higher Education Journal*, *21*, 1-11.

Sarrico, C. S. (2022). The expansion of doctoral education and the changing nature and purpose of the doctorate. *Higher Education*, *84*(6), 1299–1315. https://doi.org/10.1007/s10734-022-00946-1

Seidman, I. (2006). *Interviewing as qualitative research: A guide for researchers in education and the social sciences (3rd ed.).* Teachers College Press.

Topal, M., Sağlam, H. İ., ve Akgün, Ö. E. (2017). Lisansüstü öğrencilerin ve öğretim elemanlarının gözünde lisansüstü eğitimde yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri. *VIII. International Graduate Education Symposium Proceedings Book*, 109-117.https://www.researchgate.net/publication/348407654

Torun Ateş, Z., Telli, B., Aras, T. ve Beyaztaş, H. (2023). Lisansüstü eğitim yapan öğretmenlerin yaşadığı sorunlar. *International Academic Social Resources Journal*, *8* (50), 2862-2870.

Wao, H. O., and Onwuegbuzie, A. J. (2011). A mixed research investigation of factors related to time to the doctorate in education. *International Journal of Doctoral Studies*, *6*, 115–134.

Yılmazer, A. (2024). Türkiye'de sosyal bilgiler eğitimi alanındaki doktora programlarının değerlendirilmesi. *Trakya Eğitim Dergisi*, *14*(3), 2179-2193.

Yükseköğretim Kurulu. (2024). YÖK İstatistik Portalı. Erişim tarihi 22 Kasım 2024, https://istatistik.yok.gov.tr/

Yüksel, A.N. (2020). Nitel bir araştırma tekniği olarak: Görüşme. *International Social Sciences Studies Journal*, *6*(56), 547-552.